СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 5.39, 20.50, 15.11;
Віцебск — 5.24, 20.44, 15.20;
Магілёў — 5.28, 20.39, 15.10;
Гомель — 5.32, 20.29, 14.57;
Гродна — 5.57, 21.02, 15.05;
Брэст — 6.01, 20.59, 14.58.

МЕСЯЦ:
Поўня 13 жніўня.

ІМЯНІНЫ:
Калініка, Кастуся, Кузьмы, Міхала;
Зузаны

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

11 ЖНІЎНЯ 1992 г.
аўторак, № 158 (21936)

РОЗГАЛАС

Б'ЁМ ПА ЦУКРУ КАЎБАСОЙ

ГОМЕЛЬ. Абласное статыстычнае ўпраўленне падвяло вынікі ўвозу ў вобласць і вывазу з яе прадукцыі за I паўгоддзе. Лічбы, скажам прама, цікавыя.

Увоз склаў 71,4 працэнта да заключаных дагавораў, а цукру і алею, якіх зараз не хапае, усяго 22,2 і 26,2 працэнта адпаведна. Абавязацельствы ж па вывазу значна вышэйшыя. Яны выкананы на 104,2 працэнта. Прычым большая частка вывезеных тавараў — 53,2 працэнта — гэта прадукты харчавання: мясныя, малочныя і кандытарскія вырабы, соль і маргарын.

У. ПЕРНІКАЎ.

ШУШКЕВІЧ ПРАКАЛОЎСЯ

З колатай ранай, якая гнаілася, стапы левай нагі дастаўлены ў бальніцу Старшыня Вярхоўнага Савета РБ Станіслаў Шушкевіч. Знаходзячыся цяпер у адпачынку, кіраўнік рэспублікі займаўся ўзвядзеннем дачы, якую пачаў будаваць яшчэ працуючы ў Белдзяржуніверсітэце. Яркае сонца, жнівеньская спякота ўсыпілі пільнасць старшыні, і ён нечакана наступіў на цвік.

Як заявіў у гутарцы з карэспандэнтам «Інтэрфакса» галоўны ўрач урадавай бальніцы Мікалай Макарэвіч, «паслязаўтра Станіслаў Станіслававіч будзе выпісаны, аб яго здароўі не варта хвалявацца. Ужо ў чацвер ён зможа прыняць запланаваную дэлегацыю з Кітая». Паводле слоў доктара, лекі, якія прымае С. Шушкевіч, «пайшлі яму на карысць, арганізм спраўляецца з хваробай».

Вячаслаў ЗЯНЬКОВІЧ.
«Інтэрфакс».

НЕ ГОРШ ЗА КАНАДСКІЯ

СЛОНІМ. (**М. Мініч**). Тыя булачкі, крэндзялі, пірагі і іншая здоба, якую мы набываем у крамах, пераважна выпечаны з прывазнога пшанічнага збожжа. А трапляе яно да нас з Украіны, Казахстана і далёкай Канады. Калі мы за белы хлеб разлічваемся «драўлянымі», то дзяржава за замежную пшаніцу выкладвае валюту. і немалую суму.

Вырашыць праблему забеспячэння хлебапякарань рэспублікі мясцовым збожжам спрабуюць вучоныя Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства. Тут ужо выведзены сем сартоў пшаніцы, якія выпрабоўваюцца на палях Беларусі. Тры сарты гэтай культуры вырошчвае і калгас «1 мая» Слонімскага раёна. Паводле папярэдніх падлікаў, для таго, каб цалкам адмовіцца ад прывазнога збожжа, раёну неабходна вырошчваць пшаніцу на дзвюх тысячах гектараў. А пакуль што яна займае толькі трэцюю частку патрэбнай плошчы. Дарэчы, булкі, выпечаныя з беларускай пшаніцы, па смакавых якасцях не адрозніваюцца ад канадскіх.

Амаль не бывае вольнага часу ў дырэктара саўгаса. Асабліва цяпер, у час жніва. Клопаты ідуць бясконцай чарадой, як марскія хвалі ў час прыбою. Кіраўнік саўгаса «Ушацкі» Ушацкага раёна Уладзімір Мікалаевіч Круглік з раніцы да позняга вечара — на палетках, побач з механізатарамі. Менавіта тут вырашаецца лёс ураджаю. А ён у гаспадарцы не горшы, чым у мінулым годзе. З кожнага гектара ўзялі па 30 цэнтнераў жыта.

Тут умеюць клапаціцца аб людзях. Толькі сёлета пабудавана ўжо 35 кватэр. Але ёсць і праблемы. Немагчыма, напрыклад, здаць адкормленых бычкоў. А гэта значыць гаспадарка штодзённа «губляе» шмат кармоў. Вось і даводзіцца дырэктару штодзённа вырашаць безліч усялякіх праблем.

Нечакана выпала вольная хвілінка, і Уладзімір Мікалаевіч упершыню за апошнія дні змог удзяліць больш часу сваім дзецям — дачурцы Волечцы і сыну Віталіку. Так што і ў дырэктара бываюць светлыя хвілінкі.

НА ЗДЫМКАХ: У. М. КРУГЛІК гутарыць з камбайнерамі А. Д. ЖАЛЕЙКАМ і А. І. РАДЗІЕУСКІМ; вось яна, светлая хвілінка — разам з дзецьмі.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

РАДЫЁФАКТ

Урад рэспублікі прыняў рашэнне аб удзеле беларускіх вайскоўцаў ва ўборцы ўраджаю на цалінных землях Казахстана. Прадыктавана гэта неабходнасцю папаўнення ў рэспубліцы запасаў збожжа. Сёння па чыгунцы беларускія вайскоўцы адпраўляюцца ў Казахстан. Яны будуць працаваць у Кустанайскай вобласці. Камандзіроўка разлічана на паўтара-два месяцы.

***

У ходзе сацыялагічнага даследавання ў падраздзяленнях беларускай арміі за беларускую ваенную прысягу выказаліся 80 працэнтаў апытаных. Мяркуецца назначыць днём прыняцця прысягі 31 снежня.

***

Гэтымі днямі ў Маскве падпісана пагадненне паміж Нацыянальным банкам Беларусі і Цэнтральным банкам Расіі аб арганізацыі разлікаў. Як паведаміў у інтэрв'ю карэспандэнту «Радыёфакта» першы намеснік старшыні праўлення Нацыянальнага банка Беларусі М. Кузьміч, прадстаўнікі банкаў дамовіліся, што цяпер разлікі паміж Нацыянальным банкам Беларусі і Цэнтральным банкам Расіі будуць ажыццяўляцца па новых карэспандэнцкіх рахунках. Гэта прынцыпова новае адрозненне арганізацыі разлікаў. Справа ў тым, што апошнім часам плацяжы затрымліваліся да месяца і больш. З улікам дагаворанасці плацяжы зараз будуць ажыццяўляцца на працягу тыдня. Беларусь атрымала ад Расіі крэдыт у 40 мільярдаў рублёў. Для параўнання прывядзём такую лічбу: Украіна па аналагічнаму пагадненню змагла дамовіцца толькі на 15 мільярдаў рублёў.

***

Моцны смерч пранёсся па Маларыцкім раёне. Больш за ўсё пацярпела вёска Велікарыта. Сарваны дзесяткі дахаў з жылых дамоў. Ахвяр, на шчасце, няма. Ідуць аднаўленчыя работы.

Пажарныя папярэджваюць: камбайн небяспечны для вашага ўраджаю

Такога не прыпомняць нават работнікі пажарнай аховы з вялікім стажам работы. У апошнія дні ў рэспубліцы згарае ці пашкоджваецца агнём вельмі шмат збожжаўборачных камбайнаў.

Вось толькі факты аднаго дня. У калгасах «Эсмоны» Бялыніцкага, «Кастрычнік» Слаўгарадскага, «Парыжская камуна» Магілёўскага раёнаў ад кароткага замыкання ў электраправодцы загарэліся камбайны «Дон-1500», у саўгасе «Путчына» Бярэзінскага раёна значна пашкоджаны агнём камбайн СК-5 «Ніва». Тут прычынай пажару паслужыла тое, што на вал намоталася салома, якая ад трэння загарэлася. За тры апошнія дні пажары адбыліся на 11 збожжаўборачных камбайнах. Страты вымяраюцца сотнямі тысяч рублёў. Калі мы будзем такімі тэмпамі паліць камбайны, то ў наступным годзе жаць нам, напэўна, давядзецца сярпамі.

У нейкай меры свой уплыў тут аказвае сухое надвор'е. Але ж галоўнае, на наш погляд, у іншым. З-за недахопу запчастак тэхніка сёлета горш, чым у папярэднія гады, была падрыхтавана да жніва. Ды і працоўная дысцыпліна сярод механізатараў вымушае жадаць лепшага. Пазбегнуць жа такіх здарэнняў можна.

Перш за ўсё кіраўнікі калгасаў і саўгасаў павінны патурбавацца аб тым, каб усе прыцягнутыя да ўборкі працаўнікі сяла, у тым ліку і камбайнеры, прайшлі інструктаж па процілажарнай бяспецы. Ніхто не мае права выпусціць збожжаўборачны камбайн у поле, калі ён не забяспечаны вогнетушыцелямі, іншымі сродкамі пажаратушэння. Гэты год па ўмовах надвор'я асаблівы. Вогнетушыцелі ў сувязі з гарачынёй пры ўзгаранні не заўсёды даюць добры эфект, ды і не заўсёды іх прыдбаеш. Але ж у кожнай гаспадарцы маецца прыстасаваная для мэт пажаратушэння тэхніка, якая цяпер амаль не выкарыстоўваецца. Чаму б яе не паставіць у полі, дзе вядзецца жніво, навучыўшы тых жа камбайнераў, як падаваць ваду пры пажары. Нават звычайную бочку на 300—500 літраў тут устанавіць — і то было б нядрэнна.

Часцей за ўсё камбайны загараюцца ад кароткага замыкання. Таму неабходна, не зніжаючы тэмпаў уборкі, знайсці час і адрэгуляваць сістэмы сілкавання, запальвання і змазкі камбайнаў, іншай тэхнікі, якая працуе на жніве, замяніць, дзе трэба, электраправодку. Спецыялісты сельскагаспадарчай вытворчасці, якія адказваюць за пажарную бяспеку ў час уборкі, павінны не толькі самі добра ведаць процілажарныя патрабаванні пры правядзенні гэтай кампаніі, але і патрабаваць іх няўхільнага выканання ад іншых. У жыцці ж нярэдка бывае зусім не так, як хацелася б.

Даволі часта сельскагаспадарчая тэхніка працуе на збожжавай ніве без іскрагасільнікаў, або яны няспраўныя. А гэта таксама адна з найбольш распаўсюджаных прычын пажараў. Вось і сёлета ад іскраў камбайна «Дон-1500» згарэла 15 гектараў ячменю на корані ў калгасе «Стараселле» Крупскага раёна. Дарэчы, такія пажары — не рэдкасць.

На плошчы 10 гектараў быў знішчаны агнём ячмень у саўгасе «Рудзенскі» Пухавіцкага раёна, на 30 гектарах згарэла жыта ў калгасе імя Арджанікідзе Лагойскага раёна. Ды і любы пажар на збожжаўборачным камбайне можа распаўсюдзіцца на каласавыя. Канструкцыя гэтых машын не зусім дасканалая, і таму трэба сачыць за тым, каб не намотвалася салома на дэталі і вузлы, якія круцяцца, бо па гэтай прычыне даволі часта адбываюцца пажары. І падшыпнікі час ад часу неабходна правяраць, ачышчаць ад пылу радыятары рухавікоў.

Трэба абавязкова абкасіць хлебныя палі, і перш за ўсё, тыя, дзе паблізу праходзяць аўтамабільныя дарогі ці чыгунка, каля лесу ці тарфянікаў і ўзараць гэтыя палосы. Ды і там, дзе ўжо ўбралі збожжавыя, звезлі салому, зусім не шкодзіла б правесці ворыва, бо тут таксама нярэдка адбываюцца ўзгаранні, якія распаўсюджваюцца на лясы і тарфянікі, пагражаюць народнагаспадарчым аб'ектам, жыллю і ўчасткам збажыны, дзе яшчэ не праведзена ўборка.

В. БАГАМ'Я,
галоўны спецыяліст ГУПА МУС Беларусі.

МАК-92

У адзін дзень, але ў розных месцах былі затрыманы, як відаць, перавозчыкі наркатычнага зелля. На станцыі Слуцк у жыхара Салігорска было канфіскавана 400 г макавай саломкі, а на станцыі Моргань з 3.485 г папаўся жыхар Калінінграда.

Баранавіцкія дарогі прывядуць у храм

БАРАНАВІЧЫ. Нядаўна ў горадзе створана праваслаўная абшчына, якая цвёрда паставіла перад сабой мэту: пабудаваць «храм у імя святога і благавернага князя Аляксандра Неўскага».

Ужо адкрыты рахунак грашовых ахвяраванняў. Першымі зрабілі ўзнос Свята-Пакроўскі сабор у размеры 50 тысяч рублёў, а таксама духоўныя служачыя, якія ўнеслі для гэтай мэты свой месячны заробак.

Храм збіраюцца будаваць мясцовыя архітэктары.

ТЭЛЕГРАМЫ Ў НУМАР

г. Мінск, 41,
калектыву рэдакцыі газеты «Звязда»

Паважаныя сябры!

Шчыра віншую працоўны калектыў газеты «Звязда», яе ветэранаў і маладую журналісцкую змену, пазаштатных актывістаў у сувязі з 75-гадовым юбілеем!

«Звязда» — адна са старэйшых беларускіх газет, яна з'яўляецца флагманам перыядычнага друку ў рэспубліцы, сваёй прынцыповай пазіцыяй, праўдзівым адлюстраваннем летапісу жыцця беларускага народа «Звязда» па праву заваявала вялікі аўтарытэт і павагу чытачоў. Жадаю таленавітаму калектыву газеты плённай і натхнёнай працы ў высакароднай справе адраджэння роднай Бацькаўшчыны, далейшых творчых пошукаў, моцнага здароўя, шчасця і ўсяго самага найлепшага.

Намеснік Старшыні Саўміна Беларусі
М. І. ДЗЯМЧУК.

***

Шаноўныя калегі! Шчыра віншуем вас з юбілеем старэйшай на Беларусі газеты, якую вы маеце гонар выпускаць. У часы, якія мы не выбіраем, вы выбралі «Звязду» і робіце ўсё для таго, каб газета ішла ў нагу з падзеямі. Хай гісторыкі спрачаюцца аб тым, як ацаніць тыя часы, што выбралі нас, але відавочна галоўнае: супрацоўнікі «Звязды» шмат зрабілі і робяць, каб напісаць гісторыю гэтых часоў. Ваш уклад у беларускую журналістыку не зможа аспрэчыць ніхто.

І надалей жадаем вастрыні пяра, згуртаванасці, мэтанакіраванасці. Хай заўжды ярка ззяе зорка «Звязда». Хай заўжды свеціць сонца над звяздоўцамі.

БЕЛІНФАРМАЎЦЫ.

***

У сувязі з 75-годдзем «Звязды» горача і сардэчна віншуем увесь калектыў старэйшай газеты Рэспублікі Беларусь з гэтай знамянальнай падзеяй. Жадаем газеце «Звязда» заўсёды заставацца яркай пуцяводнай зоркай для дзесяткаў тысяч вашых чытачоў.

Калектыў ВА «Палімір».

ПРАБЛЕМЫ ВЫРАШЫЦЬ ЛАМБАРД?

Нібыта грыбы ў сырое надвор'е, пачалі ўзнікаць у Мінску першыя беларускія ламбарды. Гэтымі днямі ля стадыёна «Дынама» з'явіўся яшчэ адзін — трэці за апошнія чатыры месяцы.

Ламбард гэты, як і два яго папярэднікі, амаль нічым не адрозніваецца ад тых, што існавалі ў мінулыя часы. Сістэма такая: наведвальнік прыносіць рэч, у якой не адчувае вострай патрэбы, разам з ацэншчыкам вызначае яе кошт, атрымлівае грошы — і ідзе сабе вольнай птушкай. Калі праз месяц не верне тыя ж грошы — плюс 7 працэнтаў за паслугі, рэч трапляе ў распараджэнне камісійнага магазіна. Бадай, толькі ў гэтым сучасны ламбард не падобны да ранейшага, калі закладзеныя рэчы прадавалі непасрэдна на месцы.

Рэчы ў заклад можна прыносіць любыя, акрамя каштоўных металаў, — менш рызыкі. Ёсць падстава меркаваць, што да канца года ў Мінску з'явіцца не менш дзесятка ламбардаў.

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

МАЛІЦЕСЯ НЕБУ, КАБ ДОЖДЖ ПАЙШОЎ

Зноў пах едкага дыму ў ноч з нядзелі на панядзелак палез у кватэры мінчан. Многія занепакоіліся і пачалі званіць у пажарную ахову.

Але ў сталіцы ў гэтую ноч загаранняў не было зафіксавана. Як растлумачылі становішча ў Белгідрамеце і гарадскім камітэце па экалогіі, прычына гэтага ўдушша ў пажарах, якія палаюць у наваколлі. Пачынаючы ад Міханавіч і да самых Калядзіч у нядзелю ўсё было заслана дымам. Палаюць пажары ў раёне Барысава, Маладзечна, Жодзіна.

І паратунку не будзе, пакуль не патухнуць пажары. А пры такой спякоце спадзявацца на паспяховы зыход барацьбы з імі дарэмна. Усе існуючыя сродкі тут малаэфектыўныя. Патрэбен дождж. Ці хутка ён пойдзе, сказаць цяжка. Сіноптыкі не бяруцца даваць доўгатэрміновыя прагнозы. А ў бліжэйшыя дні яны прадказваюць спякоту. Яшчэ большую. Сёння тэмпература паветра па рэспубліцы паднімецца да 34—36 градусаў. У Мінску — да 34. У наступныя двое сутак яна крышку спадзе — 22—27 градусаў. 12 жніўня па паўднёва-ўсходняй палавіне нават пройдуць кароткачасовыя дажджы. Але гэта яшчэ не паратунак.

Марыя ДАБЖЫНСКАЯ.

Barcelona'92

БАГАТЫЯ ТАКСАМА ПЛАЧУЦЬ

Адны — калі атрымліваюць алімпійскія ўзнагароды, другія — калі гэтыя ўзнагароды для іх так і застаюцца марай

Спартсмены міжнароднага класа — людзі матэрыяльна забяспечаныя. Яны атрымліваюць немалыя грошы (прычым, вельмі часта — у валюце), выступаючы на буйных спаборніцтвах. У шэрагу відаў спорту няблага аплочваюцца сусветныя і еўрапейскія рэкорды... Ды і ў сваіх краінах (у тым ліку ў былым Саюзе ССР) іх не крыўдзяць: чэмпіёны і прызёры Алімпійскіх гульняў у Барселоне, напрыклад, атрымаюць ад 100 да 50 тысяч рублёў, плюс валютныя ўзнагароджанні ад Міжнароднага алімпійскага камітэта, плюс (як стала вядома ў апошнюю мінуту) аўтамабілі ад Масквы...

Не для падбухторвання, як казалі раней, грамадскасці і не дзеля зайздрасці прыводзяцца гэтыя факты. Праца спартсмена — адская напружанасць фізічных і маральных сіл, барацьба з сапернікамі да самага апошняга «не магу»... І становяцца сапраўднымі героямі спорту не ўсе і кожны, хто вырашыў аднойчы заняцца «любімым відам спорту», а — адзінкі: самыя таленавітыя і працавітыя, мужныя і адчайныя, самыя, як сцвярджае галоўны алімпійскі дэвіз— «Дужыя, спрытныя, смелыя!». Такія, як мінскі гімнаст Віталь Шчэрба, які ўзрушыў спартыўны свет шасцю (!) залатымі ўзнагародамі барселонскай чаканкі, ці яшчэ адзін наш прадстаўнік — штангіст Аляксандр Курловіч з Гродна, які ў другі раз запар пацвердзіўшы на Алімпіядзе, што ён — самы моцны чалавек планеты... У некаторых краінах Захаду яны не тое што аўтамабілі — самалёты б атрымалі ва ўласнае карыстанне. І гэта было б натуральным...

Славутыя (чытайце — і багатыя!) спартсмены, аказваецца, самыя «зямныя», звычайныя людзі, не пазбаўленыя ні чалавечых слабасцей, ні эмоцый, ні хваляванняў і перажыванняў... І да сённяшняга дня памятаем мы, як плакала, у трэці раз узнімаючыся на алімпійскі п'едэстал гонару, славутая Ірына Радніна, як, стаўшы на калені, цалаваў барцоўскі дыван у Мюнхене ў 1972 годзе наш непаўторны волат Аляксандр Мядзведзь, пакідаючы яго назаўсёды нераможным... Плачуць і перажываюць атлеты і ў выніку іншых абставін: з-за няўдач і прамашак, прыкрых недарэчнасцей і проста з-за сваёй бездапаможнасці ў той ці іншы момант барацьбы...

У папярэднім нумары «Звязды» мы рызыкнулі выказаць прагноз адносна таго, што ў апошнія дні Гульняў XXV Алімпіяды ў Барселоне багаж прадстаўнікоў незалежнай Беларусі папоўніцца ўзнагародамі самай высокай пробы. І мы не памыліліся... Яшчэ трыма залатымі, адным сярэбраным і двума бронзавымі медалямі парадавалі рэспубліку яе паўнапраўныя прадстаўнікі. Весляры на каноэ Дзмітрый Даўгалёнак з Мінска і Аляксандр Масейкаў з Магілёва выйгралі заезд у лодцы-двойцы на дыстанцыі 500 метраў; баскетбалісткі Ірына Сумнікава і Алена Швайбовіч атрымалі вышэйшыя ўзнагароды ў саставе зборнай СНД; а гандбалісты Андрэй Барбашынскі, Міхаіл Якімовіч і Андрэй Мінеўскі разам з таварышамі па камандзе Садружнасці, якую, дарэчы, вёў да п'едэстала настаўнік мінскага СКА Спартак Пятровіч Міравовіч, таксама не ведалі роўных сабе... Для аматараў статыстыкі паведамім: у фінальных сустрэчах зборная СНД па баскетболу выйграла ў кітаянак — 76:66, а мужчыны-гандбалісты ў драматычным, поўным напружання сапраўдным баі ўзялі верх над чэмпіёнамі свету — спартсменамі Швецыі — 22:20.

«Серабро» Алімпіяды для 24-гадовага Сяргея Смаля з Гомеля — таксама высокая і заслужаная ўзнагарода. Як і «бронза» тэнісісткі Наталлі Зверавай, яшчэ аднаго барца вольнага стылю — Вутара Аруджава...

А вось каму было да слёз крыўдна і балюча за няўдачу, — гэта нашым лёгкаатлету

(Заканчэнне на 3-й стар.).

У Беларускім Паазер'і — нацыянальны парк

Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Вячаслаў Кузняцоў зрабіў двухдзённую рабочую паездку ў Віцебскую вобласць.

У ходзе паездкі адбыліся сустрэчы з кіраўніцтвам гаспадарак Пастаўскага, Докшыцкага раёнаў, воінскіх часцей. У Браслаўскім раёне на расшыранай нарадзе, у якой прыняў таксама ўдзел старшыня Пастаяннай парламенцкай камісіі па пытаннях экалогіі і рацыянальнага выкарыстання прыродных рэсурсаў Барыс Савіцкі, было абмеркавана пытанне аб стварэнні Нацыянальнага парку Беларускага Паазер'я.

БЕЛІНФАРМ.

Завод — у адпачынку, народ — не весяліцца...

Учора мінскі завод «Электроніка» на месяц (да 11 верасня) прыпыніў работу ў сувязі са спыненнем прадпрыемстваў, якія пастаўляюць камплектуючыя.

Аплата работнікам за вымушаны прастой будзе складаць дзве трэці тарыфнай стаўкі або службовага акладу.

Здавалася б, народ павінен радавацца і весяліцца, што абставіны далі магчымасць адпачыць у гэтыя спякотныя дні. Аднак агульны настрой можна вызначыць як суперпесімістычны: па цэхах, аддзелах, службах завода папаўзлі ўпартыя чуткі, што набліжаецца вялікае скарачэнне. Так ці не, дакладна пакуль ніхто не ведае. Але «агульную маёмасць» — заварнікі, кафейнікі, кубкі, талеркі, сподачкі — завадчане ўжо на ўсякі выпадак падзялілі.

Уладзя ТАЦЦЯНЧЫК.

ЦІ ВЫЖЫВЕ КУРЫЦА, ШТО НЯСЕ ЗАЛАТЫЯ ЯЙКІ?

Амаль двухгадзінная размова з першым намеснікам генеральнага дырэктара Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі Валерыем ШАШКОВЫМ пачалася з пытання, на першы погляд, банальнага, ужо вядомага: Для чаго БНПА была створана! Наўрад ці пра яе добра ведаюць «шырокія слаі насельніцтва».

— Я б так не сказаў, — не згаджаецца Шашкоў, — паколькі дзейнасць асацыяцыі ўжо даволі шырока вядомая ў рэспубліцы.

Нагадаўшы, што створана БНПА ў пачатку 1990 года і што яе заснавальнікам з'явілася 21 прадпрыемства (у асноўным саюзнага падпарадкавання: гадзіннікавы завод, «Гарызонт», «Інтэграл», аўтазавод, трактарны, завод халадзільнікаў і інш.), ён растлумачыў заканамернасць гэтага кроку тым, што ў апошнія 3—4 гады дрэнна функцыяніравалі ці наогул былі разбураны вертыкальныя структуры вытворчасці.

А я, наслухаўшыся ў парламенце выступленняў прамыслоўцаў, была пераканана, што ўсё правалілася ў пекла пасля Белавежскага пагаднення. Ва ўсякім разе так вынікала з іх палымяных прамоў. Аказваецца, зусім не.

Але калі спахапіліся прамыслоўцы быццам бы своечасова, чаму ж няшмат удалося зрабіць? Спаду вытворчасці не пераадолелі. Красавіцкіх (мінулага года) забастовак рабочых не папярэдзілі.

— Выйшлі не «нашы». «Запалку» паднеслі прадпрыемствы, што не ўваходзяць у асацыяцыю. Гэта, у першую чаргу, электратэхнічны завод імя Казлова. Мы ж яшчэ ў лютым і ў сакавіку зарплату рабочым узнялі. Нашы дырэктары агульную стратэгію тады выпрацавалі, як не дапусціць сацыяльнага выбуху, як рухацца далей, як вырашаць пытанні ўзгоднена...

— Але ці не ВПК у асноўным тут задаваў і задае тон? І ў той жа БНПА?

— У нас толькі частка прадпрыемстваў ВПК. Яны цяпер стварылі ў рамках БНПА і галіновую асацыяцыю. У іх на першы план выступаюць пытанні канверсіі і беспрацоўя. Яшчэ адна галіновая асацыяцыя ў рамках агульнай радыёпрамысловасці. Аб'яднанне па інтарэсах закладзена ў статуце нашай асацыяцыі. Але, бадай, самы галоўны яе напрамак—прасоўванне і адстойванне інтарэсаў прамыслоўцаў ва ўрадзе і Вярхоўным Савеце...

— Паслухаеш прамыслоўцаў у ВС — б'юцца не на жыццё, а на смерць. Няўжо яшчэ недастаткова напорыстыя?

— Мы не зусім пакуль задаволены сваім уплывам там. Але вось што ў абавязковым парадку робім: любы законапраект, які датычыцца інтарэсаў прамыслоўцаў, праходзіць экспертызу ў нас. Мы маем цесныя кантакты з трыма камісіямі ВС: Кулічкова, Козіка і знешнеэканамічнай дзейнасці. У нас ёсць права заканадаўчай ініцыятывы, мы ўносілі многія законапраекты, у тым ліку па падаткаабкладанню.

— Але ж гэтым законам усе незадаволены — і прамыслоўцы, і бізнесмены?

— На стадыі прапрацоўкі ўсе заўвагі прымаюцца, калі ж даходзіць да абмеркавання і прыняцця ў парламенце... Хоць многія пытанні мы імкнёмся адстойваць, у тым ліку дабіліся зніжэння стаўкі па падаткаабкладанню з 40 да 30 працэнтаў.

— Самыя сумныя парламенцкія пасяджэнні тыя, на якіх абмяркоўваюцца эканамічныя пытанні. Часта складаецца ўражанне, што дэпутаты нават не разумеюць, пра што гавораць.

— Ва ўрадзе некалькі больш прафесіяналізму. Я не хачу сказаць, што прафесіяналы цалкам. Але тыя ж Кебіч ці Косцікаў прайшлі вытворчую школу...

— У асноўным у абкоме...

— Не, Кебіч у абкоме працаваў недзе гады чатыры. А да гэтага быў генеральным дырэктарам станкабудаўнічага аб'яднання, а Косцікаў — яго намеснікам. Калі мы яго крытыкуем за тое, што ён, можа, забывае патрэбы вытворчасці, прамыслоўцаў, ён падкрэслівае: я таксама прамысловец, работнік вытворчасці. Мы ведаем састаў урада, ведаем, хто ў яго ўваходзіць, што ён у большай ступені прафесіянальны. Хоць адчуваем: там не хапае спецыялістаў, прафесіяналаў — эканамістаў, юрыстаў, палітолагаў, тых, хто добра ведае сусветны вопыт.

Практыкі патрэбны! Не сакрэт, што і састаў нашага ВС мала задавальняе людзей, шырокія слаі насельніцтва. Мы разумеем іх цяжкасці. Можа, у іх не хапае прафесіяналаў, якія маглі б даць ацэнку сітуацыі. Галоўная роля органаў кіравання не толькі стварыць закон, галоўнае — каб ён працаваў. Роля і каштоўнасць кіраўніцкіх структур, каб прасачыць адзін, два, тры, пяць крокаў наперад, да чаго гэта прывядзе. У нас жа такое адчуванне, што яны часцей жывуць імгненнымі клопатамі: вось цяпер стварыць, а там бачна будзе. Мы часта гаворым, і пры абмеркаванні закона аб падаткаабкладанні гаварылі, што вы проста можаце зарэзаць тую курыцу, што нясе вам залатыя яйкі.

Тым не менш, мы да свайго ўрада маем больш даверу, чым да ўрада Гайдара.

— Чым гэта выклікана?

— Цяжка сказаць... Непрадказальнасці ў рашэннях «гайдараўцаў» шмат. Трымаюцца яны, у асноўным, за кошт таго, што вельмі шмат рэсурсаў. Краіна такая вялікая, што можа вытрымаць вялікія перапады. А ў нас у рэспубліцы найскладанейшая сітуацыя. Яна па структуры вытворчасці была як зборачны цэх Саюза. Мы вельмі моцна залежым ад Расіі, таму што ўсе сыравінныя рэсурсы ідуць адтуль, а таксама з Казахстана і Украіны ў нейкай ступені.

— Вы хваліце ўрад, а вясной прамыслоўцы бамбардзіравалі ўрад тэлеграмамі з грознымі патрабаваннямі неадкладнай дапамогі. Чым растлумачыць, што цяпер прыціхлі?

— Відаць, гэта звязана ўсё ж з перыядам адпачынкаў. Мне здаецца, што ўвосень зноў будзе выбух. Мы пастаянна аналізуем сітуацыю, як ідзе развіццё працэсаў на нашых прадпрыемствах. Цяпер яна крыху згладжана. На многіх прадпрыемствах ідуць у неаплатны, амаль чарговы адпачынак. На іншых, як, напрыклад, на «Інтэграле», працуюць на працягу трэцяга квартала толькі тры тыдні ў месяц. Нехта выйшаў на чатырохдзённы рабочы тыдзень. Увосень, калі не ўдасца скараціць тэмп падзення вытворчасці і захаваць эканамічныя сувязі, сітуацыя абвострыцца.

— Як вам, вашай асацыяцыі бачыцца далейшае развіццё нашай прамысловасці?

— Яна павінна павысіць свой тэхнічны і якасны ўзровень. Гэта ў першую чаргу. Раней дзяржава вызначала прыярытэты, прадпрыемствы атрымлівалі сродкі з цэнтралізаваных крыніц. Цяпер, ужо гады чатыры, калі яны перайшлі на большую самастойнасць, пачалі шукаць і за кошт сваіх прыбыткаў. Але апошнія два гады гэтая крыніца амаль абяскровілася. Увесь прыбытак, які зарабляецца прадпрыемствамі, ідзе на фонды заахвочвання і выплату падаткаў. Аднак структурная перабудова неабходна. Прамысловасць трэба павярнуць тварам да спажыўца. Не да нейкага заказчыка ў асобе нейкай арганізацыі, скажам, Дзяржзабеспячэння, як раней бывала.

Трэба правесці канверсію шэрагу прадпрыемстваў, хоць яна павінна і будзе мець працяглы перыяд, бо пытанне ў тым, каб захаваць высокую тэхналогію. Асацыяцыі цяпер даручана падрыхтаваць праект закона аб канверсіі, які будзе ўносіцца на чарговую сесію Вярхоўнага Савета. Трэба заканадаўча вызначыць напрамак, фазы і крыніцы фінансавання канверсіі. Магчыма, што будзе створаны фонд падтрымкі прадпрыемстваў, якія праводзяць яе. Зыходзячы з вызначэння прыярытэтаў дзяржаўнай палітыкі.

Але адначасова трэба, каб была моцная, дакладная і выканаўчая ўлада. І ўплыў вытворчасці праз сістэму падаткаў і фінансавую сістэму банкаўскіх структур. На Захадзе ўся прамысловасць, уся структура гаспадаркі круціцца вакол банка. Вось і мы бачым сваю задачу ў тым, каб нашы банкі змянілі і ўзмацнілі сваю ролю і ўплыў на вытворчасць.

У БНПА таксама ўваходзяць банкі, пакуль чатыры — Беларускі прамыслова - інавацыйны «Прыярбанк», Мінскае гарадское ўпраўленне Ашчаднага банка РБ, Галоўнае ўпраўленне Нацыянальнага банка РБ па г. Мінску, Мінскі камерцыйны банк «Беларусь».

Пра апошні ходзяць усялякія «цёмныя» чуткі, што, зноў жа, створаны на партыйныя грошы. Шашкоў падказвае: «Саветам Міністраў і шэрагам прадпрыемстваў». Як бы там ні было, кіраўнік банка Тамара Віннікава нават на мяне, дылетанта, зрабіла ўражанне сваім выступленнем на апошняй сесіі ВС. Адразу адчуваецца спецыяліст высокага класа. Дзякуй Богу, што такія з'явіліся. Моцным спецыялістам Шашкоў называе і яе намесніка Нікалаеўскага — доўга вучыўся і працаваў у ЗША, а таксама кіраўніка «Прыярбанка» Сяргея Аляксандравіча Касцючэнку, які год вучыўся ў Германіі.

Паводле слоў Шашкова, і Нікалаеўскі, і Касцючэнка выдатна ведаюць мовы, сваю справу, і ў замежных банках іх гатовы хоць цяпер прыняць на работу.

Што датычыцца «Прыярбанка» — камерцыйнага банка БНПА, дык ён, адзначае Шашкоў, уваходзіць па апошняй каціроўцы ў першую сотню банкаў былога Саюза, у рэспубліцы займае трэцяе месца.

— Але калі мы так падраслі, дык цікава, ці сталі на нас інакш глядзець на Захадзе, бачыць у нас партнёраў?

— Канешне, пакуль грунтоўных партнёрскіх кантактаў у нас няма. Прычыну я бачу ў тым, што яшчэ недастаткова распрацавана заканадаўчая база. Гарантыяй дзяржавы для заходніх партнёраў павінна быць наступнае: калі яны ўкладуць у нашу эканоміку капіталы, дык заўтра не застануцца «на бабах». Вось на падшыпнікавым заводзе праводзіўся семінар з удзелам ААН. Прыязджалі і прадстаўнікі вядомых шведскіх фірм па вырабу падшыпнікаў. І калі зайшлі дзелавыя перагаворы, мы прапанавалі: укладвайце ваш капітал сюды, мы выпускаем 4,5 мільёна такіх вось падшыпнікаў, у нас буйная сучасная вытворчасць. А яны адказваюць: у нас быў прыклад — у 1934 годзе ў Маскве было наша прадпрыемства, а потым Сталін нацыяналізаваў яго, і мы ні да каго не маглі апеляваць.

На стварэнне невялікіх СП ідуць. Мы і ў структуры асацыяцыі стварылі адно з іх, з французамі, па вытворчасці радыёкампанентаў. Адкрываюцца ў Мінску і магазінчыкі, і кафэ невялікія. Але пакуль не створана дакладная заканадаўчая база, якая сапраўды будзе гарантаваць і ўласнасць укладчыка, да таго часу будзе складана.

— Валерый Віктаравіч, я думаю, цяпер вашы калегі не шкадуюць, што лёс так склаўся? Назад, да ранейшага рэжыму звароту не будзе?

— Думаю, што не. Дрэнна толькі, што няма шырокай прапаганды эканамічных рэформ у грамадстве, тлумачэння, што за чым будзе— ні ў Расіі, ні ў нас. Ну што сёння бачыць просты чалавек? Нічога не бачыць. Бо тая сацыяльная аснова, на якой цяпер пачаліся рэформы, зусім не падрыхтавана. Вось я нядаўна з Венгрыі прыехаў. Там цяпер таксама складаная сітуацыя, але венгры яшчэ не забылі рынычную эканоміку, у «новых умовах» пражылі ўсяго сорак гадоў.

Акрамя таго, яны жылі і жывуць зусім у іншым акружэнні (Аўстрыя, Германія), у іншых сацыяльных структурах, і то ім вельмі складана. А ў нас, калі і нацыянальнае расслаенне вельмі вялікае, і непадрыхтаванасць насельніцтва — усё намнога больш складана.

— Ну, а ці выжыве ўсё ж курыца, што нясе залатыя яйкі? І што зрабіць асацыяцыі, каб яе захаваць?

— Можа быць, і ў сябе ўнутры асацыяцыі мы зробім нейкую структурную перабудову. Мы рэарганізуем савет па малому бізнесу ў савет па прадпрымальніцтву, г. зн. будзем забяспечваць падтрымку розных форм уласнасці, таму што ўжо працэсы пераходу пачаліся. Але перайсці адразу ў акцыянернае таварыства, як вось Ельцын цяпер аб'явіў, гэта нерэальна, гэта таксама своеасаблівая кампанія. Таму што, каб перайсці, трэба нешта мець у сябе ў кішэнях.

Ну добра, ён кожнаму раздасць невялікі капітал, рабі, як хочаш. Але ёсць розныя формы пераходу ўласнасці. У нас у рэспубліцы — спачатку пераходзім на арэнду, а потым за кошт заробленага прыбытку выкупляем прадпрыемства.

Яшчэ адзін напрамак дзейнасці асацыяцыі — стварэнне яе рэгіянальных структур. Напрыклад, у саюз канфедэрацыі германскіх прамыслоўцаў уваходзіць 39 галіновых і 69 тэрытарыяльных аддзяленняў. Каб была больш моцная апора.

Мы ідзём на падпісанне двухбаковых пагадненняў. Заключылі цяпер дагаворы з асацыяцыямі Расіі, Малдовы, Венгрыі. Цяпер рыхтуемся падпісаць з Украінай.

А ў жніўні ці верасні адбудзецца другі міжнародны кангрэс прамыслоўцаў былога Саюза. Атрымана запрашэнне ад Назарбаева і Краўчука — прапаноўваюць праводзіць у іх. У дружбе з намі ўлады зацікаўлены.

...У час нашай размовы Валерый Віктаравіч не раз падкрэсліваў, што прамыслоўцы ў палітыку не лезуць. Але ўсё наша жыццё сёння — суцэльная палітыка. А ўжо эканоміка — пытанне самае палітычнае. Але, выходзячы з будынка былога гаркома партыі, я падумала: няхай лепш яе робяць практыкі-прагматыкі, чым тэарэтыкі-марксісты. Напэўна, у гэтым выпадку хоць ёсць надзея, што вытрымаем усё ж доўгачасовы шторм і, нарэшце, пойдзем у спакойнае плаванне пад моцнымі ветразямі.

Галіна АЙЗЕНШТАТ.
(Агенцтва «Свободные новости» — БелФАКС).

Упершыню на Мінскім мотавелазаводзе асвоены выпуск жаночых веласіпедаў. Штомесяц з канвеера прадпрыемства будзе сыходзіць да 15 тысяч сучасна афомленых шматскорасных двухколавых машын. Частка прадукцыі ўжо адпраўлена на экспарт—у Германію, Польшчу, Венгрыю.

НА ЗДЫМКУ: жаночыя веласіпеды на зборачным канвееры. У ліку тых, хто ўкладвае ў навінку сваю працу, слесар-зборшчык **Ала БАБКО** (на пярэднім плане).

Фота Валерыя АЛЯШКЕВІЧА. (БЕЛІНФАРМ).

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Паняцце «дэзерцірства» ва ўсім свеце трактуецца як самавольнае пакіданне ваеннаслужачым воінскай часці з мэтай ухілення ад воінскай службы. Але мы, як вядома, ідзём сваім шляхам. А таму ў нас да вызначэння дэзерцірства можна смела дадаць такую фразу: калі яно зроблена не па палітычных, патрыятычных ці якіх-небудзь іншых уважлівых матывах, то... Гэта не жарт. Такія папраўкі даўно ўжо зроблены.

Слова «дэзерцір» заўсёды ў нас баяліся як чорт крыжа. Спачатку таму, што з роднай рабоча-сялянскай арміі нават тэарэтычна ніхто ўцякаць не мог. Потым, калі за кожнага дэзерціра даставалася на ўсю катушку не яму, а начальству, выпадкі ўцёкаў проста прыкрывалі. Далей настаў этап усеагульнай «дзедаўшчыны». І нарэшце ўзнялася хваля ўцёкаў на «патрыятычнай» глебе.

Тры гісторыі пра дэзерціраў

ЦІ ЧАМУ ХЛОПЦЫ БЯГУЦЬ З АРМІІ

ГІСТОРЫЯ ПЕРШАЯ

Па версіі курсанта А. Шчэрбака ён пакінуў часць з-за здзекаў з яго стараслужачых. Чытаў я яго тлумачальную і абураўся: начныя пад'ёмы, адцісканне ад падлогі да немагаты, чыстка ботаў сметанковым маслам. Карацей, поўны «дзедаўскі» набор. А хлопцы з шчэрбакаўскага ўзвода смяюцца: «Казкі, нічога падобнага не было. Служыць ён не хацеў і не хаваў гэтага. Падцягнуцца ні разу не мог. Размовы аб уцёках з часці з усімі заводзіў. Ды вы ў курсанта Карпічэнкі спытайце. Ён з-за Шчэрбака больш за ўсё пацярпеў».

Нават цені хвалявання на твары Карпічэнкі я не ўбачыў.

— Чаму ўцёк? Шчэрбак прапанаваў.

— Зневажалі, білі, як Шчэрбака?

— Не-е... Ды і яго ніхто пальцам не кранаў.

— Навошта ж тады?

У адказ не пачуў нават заезджанага «дамоў захацелася». Вось так. Проста ўцяклі і ўсё. Як з дзіцячага садка. Але там бацькі за падобнае дзягай надаюць ніжэй спіны. У арміі сёння няма нават гэтага: бяжы — не хачу.

ГІСТОРЫЯ ДРУГАЯ

Служыў у адной з часцей малодшы сяржант І. Куцюруба. Прыгожы хлопец, ростам пад два метры, цэлы сажань у плячах, боксам займаўся. Адправіўся ён у адпачынак і не вярнуўся. Па гарачых слядах накіравалі за сяржантам «Ваньку-ўзводнага». Яму на радзіме Куцюрубы ўручаюць паперу, падпісаную камандзірам часці, якая размешчана побач з домам Куцюрубы: маўляў, гатовыя прыняць уцекача. Падставы? Яны выкладзены ў дзіўным пісьме, адпраўленым на ранейшае месца службы. Што ў ім? Правільна, аб катаваннях старослужачых. Цікавая дэталь. Пісьмо напісана хутчэй за ўсё почыркам маці, а подпіс самога Куцюрубы. Потым, пасля доўгіх разбораў хлопец «раскалоўся»: а што тут такога, усе нармальныя людзі ўжо даўно побач з домам служаць.

Калі хтосьці наіўна мяркуе, што трапіў Куцюруба на «губу», то гэта памылка. Служыць ён хутчэй за ўсё будзе побач з домам. Не ясна толькі, чаму падпалкоўнік А. Шкітыр, добра ведаючы парадак перамяшчэння ваеннаслужачых з часці ў часць ды і аб салдацкіх хітрыках таксама, з гатоўнасцю падпісаў ліпавую паперку-прашэнне, яшчэ і пячатку ў дадатак паставіў?

ГІСТОРЫЯ ТРЭЦЯЯ

Званок з міністэрства абароны быццам цэбар халоднай вады. Гэта ж трэба, каб малады салдат прасіў бацькоў прывезці гарэлку, якую нахабныя «дэмбелі» патрабавалі для «ўваходжання» ў калектыў? Сам «прасіцель» радавы В. Вашчэнскі аб сваіх просьбах першы раз чуў.

Адкуль тады дым? Аказваецца, адна з родных салдата паскардзілася саслужыўцу палкоўніку запасу: нядрэнна было б перавесці пляменніка бліжэй да дома. А той, не доўга думаючы, знімае тэлефонную трубку, звоніць у міністэрства абароны і расказвае вышэйапісаную гісторыю, маўляў, ведаю, як трэба дзейнічаць.

Гэтыя выпадкі я прывёў не выпадкова. Яны не проста падобныя адзін на аднаго. Гэта ўжо добра адпрацаваная сістэма, пэўная тактыка, выкарыстоўваючы якую, воіны і іх бацькі дабіваюцца сваіх мэт. І любыя нашчадкі адпраўляюцца служыць не туды, куды радзіма загадае, а туды, дзе маці з татам пажадаюць. Без начальніцкіх званкоў, пратэкцыі і хабару. І не мае значэння, што цяпер ужо ў нашай ваеннай прысязе ёсць словы, якія абавязваюць воінаў служыць у любым месцы Беларусі. Некаторыя з іх адносяцца да гэтага абыякава.

Узнікае пытанне: куды глядзяць органы ваеннай юстыцыі? Відаць, яны па-ранейшаму не імкнуцца ўжываць уладу. Ды і адпаведнага закона Рэспублікі Беларусь пакуль што няма. Армія свая ёсць, а закона пра яе няма. Здзіўляцца не трэба, у нас так часта бывае.

Дарэчы, аднаго дэзерціра з цяжкасцю, але ўсё-такі да лавы падсудных давялі. Курсант А. Балдыкоў адсутнічаў у часці амаль месяц. На суд у гарнізонны Дом афіцэраў сабралі ўсіх патэнцыяльных парушальнікаў. Чаго граху таіць, рэкламу «працэсу» зрабілі, накшталт шоу з яго наладзілі, каб іншым навука была. Абвінаваўцам сам гарнізонны пракурор выступіў.

Прыгавор быў «суровы» — два гады ўмоўна. З прыпіскай — вызваліць у зале суда.

Маці Балдыкова цалуе сыночка, па галаве гладзіць. Зала спачатку ашаломленая, а потым радуецца. Аказваецца, можна на месяцы ўцякаць і амаль нічога за гэта не будзе.

Пракурор просіць прабачэння: прабачце, хлопцы, падклаў я вам свінню, што зробіш, суддзі цяпер гуманныя. Дарэчы, у канцы пасяджэння суддзя грозна абвясціў, што так будзе з кожным уцекачом. Зала ў адказ рассмяялася.

Я зусім не крыважэрны, але армія павінна быць арміяй. І размовы аб гуманізацыі, чалавечых каштоўнасцях і іншым не павінны абараняць ад цвёрдай, але справядлівай літары закона. Інакш... Ужо сёння па Беларусі бегаюць ледзь ці не дзесяткі дэзер... прабачце, тых, хто самавольна пакінуў часць. Яны сядзяць па дамах, папіваюць гарэлачку, гуляюць з дзяўчатамі, а нехта за іх служыць. У часці, бачыце, з іх здзекуюцца, вось і ўцяклі. А не пацвердзіцца, усё роўна нічога не зробяць.

Алег КРАЙСКІ.

Гэтыя падлеткі прыехалі ў калгас імя Мічурына Слуцкага раёна з розных гарадоў Беларусі правесці летнія канікулы ў сваіх дзядуль і бабуль. Але ў гарачую пару, калі ў сельскіх працаўнікоў клопатаў безліч, не змаглі заставацца без справы. Яны ахвотна дапамагаюць дарослым на збожжатаку, на нарыхтоўцы сена.

Перад выездам на работу ў поле і зрабіў здымак фотакарэспандэнт.

Фота Аркадзя НІКАЛАЕВА. (БЕЛІНФАРМ).

АКТУАЛЬНА!

«УСІМ ПРЫЙДЗЕЦЦА ТРЫМАЦЬ АДКАЗ ПЕРАД БОГАМ. МНЕ КРЫХУ РАНЕЙ»

Споведзь адной з першых хворых СНІДам на Беларусі

Вера — так назавём гэтую маладую жанчыну — зараз носьбіт віруса СНІДу. За тыя тры гады, як у яе выявілі хваробу, яна ўжо добра ўсвядоміла, што такое быць вірусаносьбітам у нашай краіне. Для свайго ўзросту выглядае вельмі нязвыкла: хударлявая, кволая. «А я ўсё жыццё такая, нават аб фігуры клапаціцца не трэба». «Не, — папраўляе яе ўрач, — калі да нас упершыню прыйшла, такая не была». «Ну, магчыма, — неяк неахвотна згаджаецца, — зараз адчуваю, што не ўсё добра». Здаецца, аб сваёй хваробе яна ведае ўсё, што стала даступна медыкам. Розныя стадыі, праяўленні. І гаворыць пра гэта, на дзіва, лёгка, нібыта хварэе грыпам або ангінай, з адной толькі розніцай: ведае, што не выратуецца. Гледзячы на яе, хочацца паразважаць аб жыццёвым аптымізме. Але ў чым сутнасць аптымізму безнадзейна хворага чалавека: ці не ў тым, каб у астатнія дні ўкласці як мага болей сваёй пяшчоты да жыцця?

Як малым дзіцяткам у калысцы некалі бачыла шчаслівыя сны, так і цяпер гоніць думкі аб сваім набытым горы. Недзе шчасце заблукала. Нібыта саромеецца яе такой: праклянутай.

— Як вы думаеце, што можна адчуваць у першыя хвіліны, калі толькі табе паведамілі такую навіну? Шок — не зусім тое слова, што трэба. Пачынаеш думаць — адкуль? Але ў мяне думка адразу знайшла правільнае рашэнне. Гэта толькі маё каханне «ўзнагародзіла» мяне. Так я зноў адчула сябе лялькай у руках лёсу.

— Прабачце, чаму вы гаворыце «ў руках лёсу», калі ведаеце, які чалавек вам дапамог набыць хваробу?

— Усё гэта адбылося, таму што інакш не магло быць. За каханне заўсёды трэба плаціць... Быў першы муж, які яшчэ перад вяселлем папярэдзіў маіх бацькоў, маўляў, аддаяце сваю дачку, усё адно што жывую хаваеце. Але ён апынуўся там, адкуль не хутка вяртаюцца, пасадзілі — туды яму і дарога. Пасля ўсяго таго кашмару мая сустрэча — як Богам падараваная. Так, ён быў студэнтам з іншай краіны. Але ніводны чалавек не падарыў мне столькі шчасця. Ён добра, па-чалавечы аднёсся да мяне, да майго маленькага сына. Ад роднага бацькі ён столькі дабра не бачыў. А потым яго перавялі ў іншы горад. І я гатова была ездзіць за ім хоць па ўсім Саюзе — тады яшчэ ён існаваў, а пра аналізы на СНІД нават не было і размовы. Ён не быў узорным студэнтам — любіў і ўмеў атрымліваць асалоду ад жыцця. А аднойчы яго выслалі за «абібоцтва».

Ведаю, што зараз спытаеце: як магчыма кахаць іншаземца? А вось магчыма! Ён разумеў мяне. Увогуле, яны ўмеюць паважаць жанчыну. Калі збіраўся ад'язджаць, я ведала — назаўсёды, прапанаваў мне выйсці за яго замуж. Але я засталася. У асноўным з-за сына. Як бы ён там рос? Але тут нават справа ў тым, што проста я аднойчы зразумела: само жыццё нас разводзіць. І прыняла сваё рашэнне.

— А калі вы даведаліся пра сваю бяду, ці не змяніліся ўспаміны аб ім, ці не страцілі рамантычнай афарбоўкі?

— Я пра яго зараз нічога не ведаю, дзе ён і як. Але крыўды менавіта на яго няма. Гэта ж лёс, што тут будзеш рабіць? Што было — таго не зменіш, а я б і не жадала змяніць. Зараз трэба думаць аб тым, як жыць далей.

— Скажыце, Вера, пасля таго, як вас паставілі на ўлік у цэнтры, што змянілася ў вашым жыцці?

— Па-першае, і гэта самае цяжкае, што давялося перажыць, — агіду акружаючых. Неяк атрымалася, што звесткі аб выніках маіх аналізаў прасачыліся з паліклінікі. Пачалося сапраўднае цкаванне. Давялося кінуць работу. Былая начальніца тэлефанавала, пагражала, зараз працую на новым месцы. У апошні час усё горш сябе адчуваю, часцей на бальнічных. Але на лекі таксама грошы патрэбны, і немалыя.

— А ці ёсць нешта светлае, што неяк утрымлівае на гэтым свеце?

— Мая сям'я. Мой цяперашні каханы. Яго адносіны да мяне не змяніліся, калі ён даведаўся аб маім СНІДзе. Зараз з ім бачымся. Калі яму патрэбна мая падтрымка, прыходзіць, доўга можам размаўляць з ім. За сябе не хвалююся.

Падтрымлівае маці. Ёй зараз больш трэба клапаціцца пра маё дзіця. Сын таксама ўсё ведае, здаецца, разумее, што да чаго. Аднойчы бабуля спытала, каго ён больш любіць. Адказаў: «Маму, яе шкада».

— Што зараз вас больш за ўсё непакоіць?

— Уласнае існаванне — не, тут ужо ўсё вядома, трэба толькі чакаць. За сына хвалююся. Асабліва імкнуся сачыць за сабой і за ім, каб незнарок з ім чаго не здарылася. Ён мае звычку перад сном бегчы да мяне ў ложак, разам глядзім тэлевізар. Аднойчы апёкся, была адкрытая рана, дык я яму растлумачыла, каб быў пільны і не вельмі да мяне дакранаўся. Ды ён ужо і сам разумее.

— Ці карыстаецеся вы асобным посудам, прадметамі гігіены?

— Не. Я ўжо даўно заразілася і ведаю, што вірус бытавым шляхам не перадаецца. Увогуле, вельмі многа часу прабыла ў Маскве, у клініцы прафесара Прохарава, там паглядзела на сапраўдных хворых. Людзі трапляюць з рознымі жыццёвымі сітуацыямі. Вельмі шмат было ВІЧ-інфіцыраваных жанчын, перад якімі паўстала пытанне: ці захоўваць жыццё будучаму дзіцяці? У такіх выпадках ёсць вельмі вялікая рызыка (50 працэнтаў), што дзіця таксама народзіцца з вірусам СНІДу, але толькі праз тры гады, калі яго арганізм вызваліцца ад мацярынскіх антыцелаў, можна сказаць, ці будзе яно здаровае. Але, здаецца, жаданне атрымаць асабістае шчасце, адчуваць сябе сапраўднай жанчынай мацней, таму што многія рашаюцца рызыкнуць.

— Верагодна, кожны чалавек з вірусам імунадэфіцыту імкнецца неяк процістаяць сваёй хваробе...

— Так, бачыла я адну жанчыну. Устанавіла сабе рэжым — бег, дыета. Ну, працягне яна лішніх гадоў дзесяць, але хіба гэта жыццё? Навошта сабе ў чымсьці адмаўляць? Тым больш што ўсё адно: чаму быць, таго не мінуць. Я толькі думаю аб тым, каб меней пакутаваць, каб менш клопатаў дастаўляць сваім блізкім. Зараз ужо адчуваю, што хвароба, відаць, пайшла далей, часта хварэю, нават сама калі-нікалі адчуваю, што і памяць ужо не тая, і свядомасць падводзіць. Ведаю, як цяжкахворыя становяцца нібы дзеці малыя, увесь час у бальніцах. Вось тады сын мой можа стаць сіратой пры жывой маці.

— Як часта вы наведваеце Цэнтр па прафілактыцы СНІДу?

— Калі адчуваю сябе добра, то нават і ўспамінаць не хочацца, што ён існуе. Калі нешта непакоіць, то сама іду. Тут усе ўрачы, толькі тут нас прымаюць. І толькі тут я магу шукаць дапамогі і ведаю, што нікому не стане вядома мая бяда. Ведаеце, як гэта страшна: жыць і баяцца, што, не дай Божа, пазнаюць на рабоце, столькі сіл было пакладзена, каб знайсці яе. Мне ўжо хапіла і слёз, і адчаю... На Захадзе, дзе ўжо шмат хворых, дзе шмат людзей памерла, дзе даўно вірус распаўсюдзіўся, гэта так не ўспрымаецца. Там зразумелі, што СНІД — сапраўды нацыянальная катастрофа. У нас пакуль адзінкі — і больш за ўсё яны пакутуюць ад неразумення. Цяжка, калі застаешся сам-насам са сваім горам. Многія нават не разумеюць, што зараз СНІД пагражае ўсім, не толькі «групам рызыкі». Яго можна напаткаць нечакана.

— Вера, каб была магчымасць нешта змяніць у сваім жыцці, ці скарысталі б вы яе?

— Не, наўрад. Усё роўна выбрала б яго. Гэта адзіны чалавек, які клапаціўся пра мяне. Усё было б так, як цяпер. Я не шкадую аб тым, што было. І прымаю сваё пакаранне. Усім некалі давядзецца трымаць адказ перад Богам. Мне крыху раней...

Іх ненавідзяць. Гоняць. Цкуюць, нібы звяроў на паляванні. Зараз лягчэй выліваць зло на тых, хто і так пакутуе ў жыцці. Але ўсе мы цяпер ахвяры. Толькі яны — ужо вядомыя і зафіксаваныя. Усе іншыя — ахвяры не ў меншай ступені, бо не ведаюць, што бяда стаіць за плячыма кожнага з нас, і не думаюць, што адзіны паратунак пакуль што — у пільнасці.

Ларыса ЦІМОШЫК.

РОЗГАЛАС

ВІНО ЗАМЕСТ РАКЕТ

Каля вёскі Лешчанкі, што ў Навагрудскім раёне, калісьці стаяў грозны ракетны полк цэнтральнага падпарадкавання — баявая адзінка РВСП. Некалькі гадоў назад воінская часць з'ехала з наседжанага месца і ад яе ранейшых атрыбутаў засталіся толькі пустуючыя казармы, афіцэрскі інтэрнат і іншыя жылыя і службовыя пабудовы.

Вось у іх і размясціўся зараз лячэбна-працоўны прафілакторый. Чым бы, вы думалі, займаюцца тут? Людзі, якія лечацца ад алкагалізму, будуюць... лікёра-гарэлачны завод, пуск якога намечаны гады праз тры. Вось якую метамарфозу прайшлі мала каму вядомыя Лешчанкі: ад грозных ракет СС-20, праз ЛПП — да вытворчасці дурманячых галаву моцных напіткаў. Добра, калі першы тост з першай жа бутэлькі будзе абвешчаны за здароўе ракетчыкаў, якія ўступілі свае месца іншым, і алкаголікаў, што будавалі завод.

Уладзімір ЦАСЮК.

Беларускія «зайцы» супраць расійскага «арла»

Як стала вядома з канфідэнцыяльных крыніц, Расія збіраецца ўвесці праз два месяцы ўласную валюту. У прыватнасці, ужо запушчаны адпаведны законапраект аб валютным рэгуляванні і валюце Расійскай Федэрацыі. Тыя ж крыніцы сведчаць: з гэтым законапраектам на мінулым тыдні былі азнаёмлены міністр фінансаў Беларусі і першы намеснік старшыні Нацыянальнага банка, якія ездзілі ў Маскву.

Такім чынам, адзіная рублёвая зона разбураецца канчаткова? Што ж, гэта, відаць, заканамерны вынік тых працэсаў, якія адбываюцца на прасторы былога Саюза, прычым менавіта «скасаванне грашовага шлюбу» і павінна паставіць у раз'яднанні апошнюю кропку.

Аднак як там адчуваюць сябе беларускія «зайцы»? Ці гатовы яны процістаяць расійскаму, можа здарыцца, «арлу»? У канчатковым выніку ўсё будзе залежаць ад моцы нашай эканомікі, канкурэнтаздольнасці выпускаемай прадукцыі, таварнай напоўненасці беларускага грашовага знака. Гэта — аксіёма.

Зрэшты, пачакаем больш дакладнай інфармацыі.

Кар. «Звязды».

Больш за сто скаўтаў пасяліліся ў палатках на беразе ракі Палата на ўскраіне старажытнага Полацка. Летні лагер сабраў удзельнікаў гэтага новага маладзёжнага аб'яднання з Мінска, Полацка, Оршы, Гомеля, Масквы. Расклад дня скаўцкага лагера з першых жа хвілін адрозніваецца ад былых піянерскіх лагераў. Пасля сігналу «пад'ём» уся моладзь збіраецца на паляне каля праваслаўнага крыжа для агульнай малітвы. Удзень іх чакае праца ў суседнім манастыры, догляд зялёнай зоны ўзбярэжжа, спартыўныя заняткі і спаборніцтвы.

НА ЗДЫМКУ: скаўт Андрэй Змушко з Мінскага тэхналагічнага тэхнікума; у вольную хвіліну.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

НАВІНЫ «ЧОРНАГА» РЫНКУ

Ёсць шынель, газавы балончык,

але патрэбны лазерны прыбор разведкі

У гэтыя гарачыя летнія месяцы на мінскім стадыёне «Дынама» па-ранейшаму шмат гараджан і гасцей сталіцы. Спартыўная арэна ў выхадныя дніператварылася ў своеасаблівую перавалачную базу.

...Першым таварам аказаліся заходнегерманскія газавыя балончыкі. Ніколі не саромеючыся, хлопец гандляваў імі па 500 рублёў за штуку. І бралі. Толькі пры мне два балончыкі паклалі ў кішэні пакупнікі. Навошта яны ім? Наконт гэтага адна жанчына, адлічваючы грошы, заўважыла: маўляў, у гаспадарцы ўсё спатрэбіцца.

Попыт нараджае прапанову. Убачыў я на прылаўках армейскія боты, палявыя сумкі, партупеі... І хоць цэны на іх былі даволі высокія, пакупнікі міма не праходзілі. Амуніцыю куплялі, перапрадавалі, мянялі. Але асаблівую цікавасць у людзей выклікаў новенькі зімовы «камуфляж», якім гандляваў невысокі каржакаваты мужчына.

Я падышоў да яго. Разгаварыліся. Аказалася, сам ён былы афіцэр-дэсантнік, які нядаўна звольніўся ў запас. Ці шкада прадаваць форму? Трохі. Але вось бяда — новыя шыны на яго родную «дзевятку» дорага каштуюць. Таму вырашыў зрабіць бартэрную здзелку. «Не атрымаецца на адзін камплект абмяняць,— гаворыць навапечаны камерсант, — другі дабаўлю».

Развітаўшыся з дэсантнікам, я звярнуў увагу на другога «бізнесмена». Ён не прадаваў, а імкнуўся купіць. Мяжой яго мар былі новыя афіцэрскія шынялі, за кожную з якіх ён даваў па 600 рублёў. Навошта яны яму? «Насіць буду». Хутчэй за ўсё тавар прызначаўся для перавозкі ў іншае месца. Напрыклад, у Кітай, дзе за шынель можна ўзяць добрыя грошы.

Давялося сутыкнуцца і з рашучымі хлопцамі, якія шукалі сур'ёзны тавар. Праз кожныя 20 мінут у раён 16 сектара запрашаліся жадаючыя прадаць прыборы начнога бачання і лазерныя прыборы разведкі. Пацікавіўся ў хлопцаў: ці шмат даюць за адзін такі прыбор? «Спачатку на яго трэба паглядзець, а потым пра цану пагаворым,—растлумачыў адзін з іх.—Прынось яго сюды заўтра, патаргуемся. Калі новы, дык, думаю, тысяч дваццаць».

Ужо на выхадзе з рынку я ўбачыў двух хлапчукоў, якія неадступна праследавалі дзеда з малым, дакладней, ордэнскія планкі, што віселі на яго грудзях. Яны беспаспяхова спрабавалі пераканаць дзеда, што 300 рублёў за ордэн Чырвонай Зоркі будуць яму ў самы раз. Прынамсі, на гумку для ўнука хопіць.

Аляксандр МАКАРАЎ.

БАГАТЫЯ ТАКСАМА ПЛАЧУЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Аляксандру Паташову з Віцебска і веслару Сяргею Календзіку з Мінска. Першы з іх — чэмпіён свету мінулага года ў спартыўнай хадзьбе на 50 кіламетраў — лічыўся ў Барселоне прэтэндэнтам нумар адзін не проста на адну з узнагарод, а нават на залаты медаль. І калі там, у спякотнай Каталоніі, хадакі накіраваліся ў нялёгкую дарогу, Саша адразу ж захапіў лідэрства. Але... На 17-м кіламетры трасы суддзі ўгледзелі ў тэхніцы хадзьбы чэмпіёна свету недазволеныя элементы (ён нібыта перайшоў на «лёгкі» бег) і... знялі яго са спаборніцтваў. І хоць залатая ўзнагарода на гэтай дыстанцыі дасталася яшчэ аднаму прадстаўніку зборнай СНД — Аляксандру Перлаву, нам, беларусам, ад гэтага, як кажуць, не лягчэй...

Пераацаніў свае магчымасці (а, можа, не вытрымаў напружання) і чэмпіён свету Сяргей Калеснік. У байдарцы-адзіночцы на дыстанцыі 500 метраў ён паказаў нявысокі вынік — 1 мінута 40,9 секунды і... апынуўся толькі на пятым месцы, уступіўшы сапернікам дзесятыя долі секунды. Кусалі губы ад роспачы, ад крыўды за няўдачы не толькі яны, а і такія «зоркі» самай першай велічыні, як Сяргей Бубка і Наталля Лісоўская, спартсмены, якія не прайгравалі ў сваіх каронных відах спорту — скачках з шастом і штурханні ядра — на працягу некалькіх гадоў. А тут — прайгралі. Што ж: спорт ёсць спорт!

...А потым была ўрачыстая цырымонія закрыцця Гульняў. 45 залатых медалёў Барселоны заваявалі прадстаўнікі аб'яднанай каманды СНД, 37 — Злучаных Штатаў Амерыкі, 33 — Германіі. Наўрад, калі казаць шчыра, ці разлічваў хто на такі сапраўдны трыумф спорту былога Саюза ССР. Значыць, былі мы на правільным шляху?

У вялікім спорце — так! Трыццаць вышэйшых узнагарод заваявалі прадстаўнікі Рэспублікі Беларусь — гэта таксама несумненны поспех. [illegible]

Свае 15 тысяч удзельнікаў Алімпіяды развіталіся з Барселонай, а думкі і імкненні ўсіх нас ужо скіраваны на год 1996-ы, калі ў амерыканскім горадзе Атланта возьме старт Алімпіяда пад нумарам XXVI. Што дзень наступны нам рыхтуе? Адказ на гэта пытанне дасць толькі час...

Анатоль ФЁДАРАЎ.

Сабачыя баі—быць ці не быць?

Афіша з запрашэннем наведаць першыя ў рэспубліцы сабачыя баі прыцягвала многіх. Але далёка не ўсе цікаўныя рызыкнулі набыць білет даведаўшыся пра яго кошт.

Кажуць, у Маскве і Пецеры за падобнае відовішча бяруць удвая даражэй. Але і 230 рублёў за ўваход таксама «адштурхнулі» не кожнага. Хіба што спадзеючыся выйграць у таталізатар. Гэтае магічнае слова, пазначанае ў афішы, сабрала да мінскага «Шапіто» ў адзін з апошніх ліпеньскіх дзён даволі вялікую публіку, прымусіўшы часцей забіцца сэрцы арганізатараў — малога прадпрыемства «Стралец» і прыватнага племяннога цэнтра сабакагадоўлі «Амонд», якія ніяк не разлічвалі на такую масавую цікаўнасць да свайго мерапрыемства. Апошнія сабачыя баі, дарэчы, таксама з таталізатарам, прайшлі ў Мінску яшчэ ў славутым семнаццатым годзе, пасля чаго былі забаронены, як «прыкры буржуазны перажытак». Але існаваць не перасталі. Толькі праводзіцца сталі падпольна ды па папярэдняй дамоўленасці ўдзельнікаў. І вось нарэшце — першыя афіцыяльна дазволеныя бойкі, як паведамляла ўсё тая ж афіша, «лепшых бультэр'ераў Расіі і Беларусі...»

Як і заведзена, «першы блін» атрымаўся крыху скамечаным. Ледзь ці не гадзіну чакалі гледачы пачатку вакол пустой цыркавой арэны. [illegible] гледачоў, азарт у іх вачах, злосныя выкрыкі... Міжволі ўспамінаюцца старажытныя рымляне, якія з асалодай назіралі за баямі гладыятараў... Ды і наогул, набраць аргументаў, каб асудзіць жорсткую забаву сучасных «рымлян», няцяжка. Але ці не будзе такая катэгарычнасць заўчаснай? Што б там ні было, сабачыя баі шчасліва дажылі да сённяшняга дня і ніякія забароны ім не перашкодзілі. Да таго ж, прынятыя «на ўра» публікай 30 ліпеня, цяпер надзейна замацаваліся сярод іншых цыркавых відовішчаў і будуць праводзіцца штомесяц. Напэўна, не з адных толькі «мінусаў» складаецца гэтая забава?

[illegible] насць да іх і гатовыя плаціць грошы — чаму б і не? Мы самі ад свайго ненармальнага жыцця ходзім, поўныя злосці літаральна на ўсіх. Дык ці не лепш пазбавіцца ад яе, назіраючы за бойкамі сабак, чым абразіць каго-небудзь у якойсьці чарзе?

Сапраўды, чаму б і не? На Захадзе даўно ўжо выдумваюць шматлікія хітрыя цацкі ад усялякіх стрэсаў, для нас жа гэта — пакуль што неапраўданая раскоша. А для сабак, між іншым, цыркавая арэна стане не толькі трэніровачнай пляцоўкай, але і дазволіць вызначыць мацнейшага: у хуткім часе прыватны гадавальнік «Амонд» стане камерцыйнай фірмай, адным з бакоў дзейнасці якой будзе высакакласная сабачая ахова, сфарміраваная менавіта з сабак — пераможцаў падобных турніраў.

Заўзятыя «сабачнікі» наогул упэўнены, што імкненне да лідэрства і пастаяннага «высвятлення адносін» у сабак пэўных парод закладзена генетычна. І аўчаркі, і бультэр'еры, як і некаторыя іншыя «баявыя» пароды, дэманструюць гэта нават у адносінах з гаспадарамі: загады выконваюць выключна «па жаданню», заводзяць свае парадкі ў доме. Праўда, у адносінах з людзьмі яны паводзяць сябе вельмі міралюбіва і асаблівай небяспекі для навакольных не маюць — хіба што пры абароне ўласных інтарэсаў. Так што падстаў для хвалявання ў гледачоў нават першых радоў не было ніякіх. Што, бадай, таксама можна аднесці на карысць існавання афіцыяльных сабачых баёў. Нялішне будзе дадаць і пра тое, што сродкі ад арганізацыі таталізатара былі пералічаны на рахунак Асацыяцыі пацярпеўшых ад Чарнобыля.

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

КРЫМВЕСТКІ БЕЛАПАН

ЗАБОЙЦЫ ЗАТРЫМАНЫ

Ноччу 4 ліпеня ў Мінску з тэрыторыі базы УПТК «Белсельэлектрасетка» быў украдзены аўтамабіль «ІЖ-2715». Знік і вартаўнік — 60-гадовая жанчына. Аб яе лёсе можна было здагадацца па слядах крыві ў старожцы і на вуліцы. Як стала вядома карэспандэнту БелаПАН, злачынцы — браты Б-вы — затрыманы. Труп вартаўніка забойцы закапалі ў лесе паблізу вёскі Кайкова Мінскага раёна, а ўгнаны аўтамабіль разукамплектавалі.

Віктар ФЕДАРОВІЧ.

КУПІЦЕ БУТЭЛЬКІ!

Незвычайны гандаль давялося назіраць днямі каля Камароўскага рынку: маладая кабета прадавала пустыя бутэлькі і слоікі ніжэй задаткавага кошту. Такі вось своеасаблівы бізнес з мінусам. Здаць жа посуд на прыёмных пунктах—праблема, многія з іх сустракаюць грамадзян аб'явамі «Няма тары».

Анатоль КУЛЯШОЎ.

ГОЛАД—НЕ ЦЁТКА

Пракуратура Ленінскага раёна даследуе выпадак галоднай смерці.

Памерла бабуля. Адна ў сваім пакойчыку. Колькі яна праляжала там, зараз ніхто не можа адказаць: ні суседзі па дому, ні нават жанчына, якая жыла з ёй у адной кватэры. Але медыцынскае заключэнне сцвярджае, што смерць наступіла ад голаду.

Ужо год бабка Феня не ўставала — неяк раптам захварэла і не магла выходзіць са сваёй кватэры. Так і ляжала цэлымі днямі. Час ад часу наведвалі пляменніцы, заходзіў былы сусед, які атрымліваў яе пенсію— 1.000 рублёў у месяц. А пакойчык усё змрачнеў —прыбіраць было некаму. Зараз суседзі кажуць, што баяліся нават заходзіць да старой: на сценах кішэлі клапы, гатовыя накінуцца на ўсё жывое, натоўпы прусакоў ганялі пыл па падлозе, і агідны пах, прыкмета гніення старога цела, адбіваў жаданне набліжацца да дзвярэй бабкі Фені. А можа памяталі суседкі, як яшчэ нядаўна, трымаючыся на нагах, гэтая старая не шкадавала аддаваць грошы на бутэльку гарэлкі, не маглі дараваць ёй гулянак ледзь не на краі магілы, таму і пакінулі цяпер сам-насам з надыходзячым голадам? Ад дома-інтэрната яна сама адмовілася, да ўрачоў не звярталася, а ў сацыяльнай дапамозе бабулі было адмоўлена, таму што адзінокай яна не лічылася.

Пасля смерці пад падушкай знайшлі 1.300 рублёў. Можа, яна адкладвала іх на пахаванне?

Ларыса ЦІМОШЫК.

Кобрын: водная стыхія, ахвяр і разбурэнняў няма

На Днепра-Бугскім канале, што злучае водныя басейны Чорнага і Балтыйскага мораў, у раёне Кобрына адбылося, можна сказаць, надзвычайнае здарэнне. Тут каля Пінскага моста пры шлюзаванні водна-берагавой тэхнікі Днепра-Бугскага ўчастка водных шляхоў з-за мяккага грунту адбыўся прарыў спачатку адной, а потым і другой дамбы. (Дарэчы, падобнае здарылася прыблізна на гэтым жа месцы некалькі гадоў назад).

Ваду, што вырвалася на волю, спачатку ўтаймаваць было немагчыма, яна хлынула на берагі, затапіла прыбярэжныя агароды, нешматлікія пабудовы. Аднак дзякуючы намаганням работнікаў самога ўчастка і некаторых гарадскіх службаў водная стыхія пастулова адступіла, былі ўзведзены дадатковыя перамычкі. Гаспадары ж агародаў, якія спачатку вельмі занепакоіліся, магчыма яшчэ будуць удзячныя за бясплатны паліў...

Ігар СІДАРУК, БелаПАН.

«Імпартнае» марожанае больш салодкае?

БЯРОЗА. Цікава, што ў такім горадзе, як Бяроза, да нядаўняга часу не было свайго марожанага. Таму дзеці і некаторыя дарослыя чакалі, пакуль яго прывязуць з Брэста ці Баранавіч.

Але вось нядаўна на сыраробчым камбінаце горада пушчана ў вытворчасць новая лінія па выпуску марожанага, якая, дарэчы, закуплена за валюту брэсцкім канцэрнам «Мясамалпром» у Італіі. Яна ўжо апрабавана ў рабоце і штодзень выпускае гатовую прадукцыю, якая ідзе ў продаж на вагу.

На жаль, мясцовы гандаль не вельмі зацікаўлены «навінкай». Каб прыняць прадукцыю землякоў, трэба мець спраўныя халадзільныя камеры. Навошта лішнія турботы, лічаць яго работнікі. Лепш атрымліваць тавар за сто кіламетраў.

У НАВАГРУДКУ БУДЗЕ ЎСЁ

НАВАГРУДАК. У горадзе адкрыўся першы спецыялізаваны магазін па продажу тэлерадыёапаратуры. У ім, паводле слоў работнікаў гэтай гандлёвай кропкі, як і ў Грэцыі, будзе і ўсё, і на любы густ. Да таго ж, на месцы будуць і запчасткі для тэлевізараў, прыёмнікаў, магнітафонаў, якія можна будзе тут жа паставіць замест няспраўных.

Спецыялісты магазіна даставяць усю апаратуру на дом, падключаць, праверацъ і адрамантуюць бясплатна, па гарантыі.

КАЛІ ЁСЦЬ У КІШЭНІ МІЛЬЁН...

ПІНСК. Упершыню за ўсю гісторыю жыллёва-камунальнага будаўніцтва тут з'явіліся вакантныя месцы ў запланаваных новабудоўлях. Так, да гэтага часу недаўкамплектаваны 117-кватэрны дом ЖКК будтрэста № 2. Здзіўляцца не даводзіцца: аднапакаёвая кватэра, з улікам будучай інфляцыі, абыдзецца ў паўмільёна. Чатырохпакаёвая кватэра цягне на ўвесь мільён. Будаўнікоў мала суцяшае нават тое, што першапачатковы ўзнос складае толькі 10 працэнтаў, а на сорак гадоў выдаецца банкаўскі крэдыт.

«Зайчык»—за долар?

А ці ведаеце вы, што беларускі «зайчык» на вуліцах Нью-Йорка можна абмяняць на адзін долар. Праўда, пакуль што не як нацыянальную валюту, а як сувенір. Гэтую «тайну» паведаміў старшыня Нацыянальнага банка РБ Станіслаў Багданкевіч пасля паездкі ў ЗША, дзе яны з першым намеснікам прэм'ер-міністра рэспублікі Міхаілам Мясніковічам падпісалі дакументы аб уступленні Беларусі ў Міжнародны валютны фонд і Сусветны банк рэканструкцыі і развіцця.

Гэта — не радавая падзея для нашай суверэннай дзяржавы. Цяпер яна зможа атрымаць ад гэтых валютных арганізацый крэдыт. Ды і не толькі грашовую дапамогу. Нашы праблемы пастараюцца вырашыць яшчэ і спецыялісты МВФ і СБРР, якія зробяць турнэ па Беларусі з мэтай азнаёміцца з усімі бакамі эканомікі і вядучымі спецыялістамі рэспублікі.

Ці не паспяшаліся мы заскочыць у вагон Валютнага фонду і Сусветнага банка?

Гэтае пытанне я задаю старшыні Нацбанка РБ С. Багданкевічу.

— Не, — адказвае Станіслаў Антонавіч. — Уступілі мы ў МВФ і СБРР у самы час. Членства ў гэтых арганізацыях будзе дадатна суадносіцца з нашым іміджам. Мы павінны пераймаць іх вопыт і асвойваць новую тэхналогію, хаця б у галіне апрацоўкі інфармацыі і банкаўскай справы. Мы ж хочам ісці ў цывілізаваны свет.

— А раней, Станіслаў Антонавіч, напрыклад, год-два назад, мы маглі б падацца ў гэтыя сусветна вядомыя арганізацыі?

— Не. Тады рэспубліка не была яшчэ афармлена як самастойная дзяржава. Цяпер падышоў час, і мы яго не ўпусцілі — адразу ж пасля Расіі «запісаліся» ў МВФ і СБРР. Нават Украіну пры яе імкненні да незалежнасці апярэдзілі.

— А чыя была ініцыятыва ўступіць у Міжнародны валютны фонд і Сусветны банк рэканструкцыі і развіцця? Ваша?

— Асноўная нагрузка, на мой погляд, лягла на першага намесніка прэм'ер-міністра РБ М. Мясніковіча. Можна сказаць, што ён арганізаваў усё гэта. А наогул, па лініі Нацыянальнага банка працавала цэлая група людзей. У нас ужо былі некаторыя дакументы і распрацоўкі.

Ды што тут казаць! МВФ заўсёды з'яўляўся масавай арганізацыяй, а Савецкі Саюз стаяў ля вытокаў гэтай арганізацыі, але не стаў нават яе ўдзельнікам, лічачы, што фонд будзе дыктаваць усім свае ўмовы. На жаль, гэта было памылкай, якую адчулі толькі сёння. І вярнуліся сюды зноў.

— Мы яшчэ, можна сказаць, будзем рабіць першыя крокі ў МВФ і СБРР. Праз колькі часу, на ваш погляд, зможам хоць наблізіцца да развітых цывілізаваных краін?

— Канкрэтна нельга адказаць. У рэспубліцы інфляцыя складае 10 працэнтаў у месяц, у той час як па еўрапейскіх «нормах» яна павінна быць не вышэй за два. Але для нас будзе прымальнай і 3—5 працэнтаў інфляцыі.

Тады эканоміка будзе развівацца і грошы стануць працаваць.

— Станіслаў Антонавіч, напэўна, не ўсе ўдзельнікі гэтых міжнародных валютных арганізацый прыхільна і спакойна аднесліся да нашага ўступлення ў іх рады?

— Канешне. Я ўдзельнічаў у рабоце фонду і банка другі раз. На першым этапе ад імя ўрада выступіў на савеце дырэктараў фонду. І тады Беларусь вельмі крытыкавалі за марудны пераход да рэформ. Цэлы шэраг дэлегатаў выказаліся вельмі асцярожна ў наш адрас. Нават прадстаўнік Кітая заявіў: «вы вельмі марудна рухаецеся да рынкавай эканомікі, і гэта наносіць ёй вялікую шкоду». Але нас многія падтрымалі, нават сам Камдэсю, выканаўчы дырэктар МВФ, з якім я да гэтага меў асабістую размову.

Беларусь вельмі падтрымалі дэлегацыі Аўстрыі і Бельгіі, яны адзначылі, што ў нас высокі ўзровень адукаванасці ў параўнанні з сусветнымі стандартамі, што мы маем добрых кіруючых работнікаў, што ў нас стабільная палітычная абстаноўка. Гэта ўсё было ўлічана— і нас прынялі.

— Станіслаў Антонавіч, вы будзеце прадстаўніком урада Беларусі і Нацыянальнага банка ў МВФ і СБРР. У якім напрамку збіраецеся працаваць?

— Перш за ўсё я буду пашыраць кола знаёмстваў з уплывовымі людзьмі, наладжваць розныя сувязі з уплывовымі банкамі, каб павялічыць базу падтрымкі нашай эканомікі.

Але думаю, што актыўны ўдзел у гэтых сустрэчах прыме і наш пасол у ЗША.

— На ваш погляд, ці свеціць беларускім «зайчыкам» лёс амерыканскіх долараў?

— У нас яшчэ няма сваёй нацыянальнай валюты, таму што мы знаходзімся ў рублёвай зоне, гэта значыць праводзім большасць гандлёвых аперацый з Расіяй. Адпаведна за рублі ці СКВ. Таму ад рублёў пакуль што не можам адмовіцца, хаця іх маглі б замяніць беларускімі «звярамі» літаральна за пяць дзён. Але трапілі б у непрыемную сітуацыю, у якой апынулася Украіна. Таму мы ўвялі паралельныя грошы.

Хоць маем вялікі патэнцыял і маглі б выйсці прынамсі на ўзровень развіцця Іспаніі, Чэхаславакіі ці Венгрыі, якія ўжо сёння стабілізавалі эканоміку.

А ці не прыклад для нас Турцыя? За апошнія пяць-сем гадоў удзельная вага яе экспарту павялічылася з 6 да 30 працэнтаў нацыянальнай прадукцыі, што паказвае на вялікую эфектыўнасць турэцкай эканомікі.

Думаю, што ў бліжэйшыя месяцы гэтага года нам прыйдзецца яшчэ цяжэй (будзе працягвацца падзенне вытворчасці). Але ўжо з наступнага года мы павінны пайсці на стабілізацыю эканомікі і не адчуваць больш вялікіх яе ваганняў.

Гутарыў Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

interfax ИНТЕРФАКС

Урад Расіі рассакрэчвае даныя аб квотах на здабычу золата

Спецыяльнай пастановай ад 3 жніўня ўрад Расійскай Федэрацыі зняў грыф сакрэтнасці са звестак аб квотах на здабычу золата і справаздачных даных аб яго здабычы і вытворчасці ў Расійскай Федэрацыі. Гэтая мера прынята ў сувязі з уступленнем Расіі ў Міжнародны валютны фонд і неабходнасцю прадастаўлення яму звестак ад здабычы і вытворчасці золата.

Прэзідэнт Малдовы будзе змагацца за захаванне міру ў рэспубліцы

Прэзідэнт Малдовы Мірча Снегур адзначыў, што асобныя партыі ў рэспубліцы не згодныя з падпісаннем пагаднення з Расіяй па мірнаму ўрэгуляванню ўзброенага канфлікту ва ўсходніх раёнах Малдовы. На яго думку, гэта зусім нармальна для дэмакратычнага грамадства. М. Снегур запэўніў, што ён і надалей будзе змагацца за захаванне міру ў рэспубліцы, нягледзячы на нязгоду гэтых партый.

Лідэр Малдовы адзначыў, што цяпер самае важнае для яго — дабіцца трывалага міру ў рэспубліцы. Для гэтага патрэбны асаблівыя перадумовы, сярод якіх —пачатак перагавораў аб вывадзе расійскай 14-й арміі з тэрыторыі Малдовы. М. Снегур выступіў у сераду ў Кішынёве на сустрэчы з групай журналістаў.

Вынікі місіі А. Румянцава на Курыльскія астравы

Адказны сакратар Канстытуцыйнай камісіі Вярхоўнага Савета Расіі Алег Румянцаў, які наведаў Курыльскія астравы Ітуруп і Шыкатан, заявіў, што людзі там даведзены да адчаю. Гэты «ірацыянальны» адчай выказваецца ў жаданні «пайсці пад Японію». Асабліва востра гэтае пытанне ставіцца на Шыкатане, адзначыў А. Румянцаў у сераду на прэс-канферэнцыі ў Паўднёва-Сахалінску.

Як указаў А. Румянцаў, сёння мы можам лічыць, што меркаванне 6 тысяч шыкатанцаў не з'яўляецца вызначальным у лёсе вострава. Кіраўнік адміністрацыі Сахалінскай вобласці Валянцін Фёдараў прывёў вынікі апытання жыхароў Курыльскіх астравоў, праведзенага Інстытутам эканомікі Далёкаўсходняга аддзялення Расійскай акадэміі навук. Яно паказала, што супраць перадачы астравоў Японіі выказваюцца 66 працэнтаў усіх курыльчан.

ФЕЛЬЕТОН

Ноу-хау, ультра-сі

Накарміла нас дзяржава свабоднымі цэнамі. Ашчаслівіла. Лятаюць яны па гарадах і вёсках вольна, нібы чайкі над Нарачу, народ каламуцяць. Застойныя часы прыемнымі імгненнямі ўспамінаць прымушаюць: і тавару рознага тады ў магазінах было навалам, і пра купоны і талоны нават почуту не было. І цэны людскія былі. А зараз што? У крамах пуста, а цэны ў тэмпе «Лявоніхі» скачуць. Няхай бы толькі дзяржава такое «ноу-хау» падносіла. Дык жа не. У яе памочнікі і партнёры здольныя з'явіліся. У асобе розных карпарацый, фірм, канцэрнаў, малых прадпрыемстваў і інш. Некаторыя лідэры якіх сваё жыццё на алтар служэння абяздоленаму народу пакласці вырашылі. І праяўляюць гарачыя клопаты аб патрэбах мужыкоў і жанок.

І на што тут не пойдзеш дзеля святой справы! Якія толькі «ультра-сі» не выкруціш, каб іх патрэбу ў тым ці іншым тавары задаволіць. У спіртным, напрыклад. Ох, як нацярпеўся просты працоўны люд у чэргах за ім, як змардаваўся! Галава трашчыць ад розных думак. Заліць бы яго «кампоцікам» ці гарэлачкай, колькі душа пажадае, лягчэй было б чалавеку жыць у нашых затхлых умовах.

Значыць, шукаць трэба той дэфіцыт як мага хутчэй, ні перад чым не спыняцца, нават калі давядзецца ехаць за ім на край белага свету.

Пальму першынства ў гэтай высакароднай місіі ўзяло на сябе малое гомельскае прадпрыемства з лірычнай і загадкавай назвай «Беста». Яго сімпатычны дырэктар Ігар Цярэнцьеў вельмі спадабаўся кіраўнікам Харкаўскага півабезалкагольнага завода, і яны адпусцілі прадстаўніку МП незалежнай Рэспублікі Беларусь 16.650 бутэлек (330-грамовых) кактэйлю «Вечірній Харків». Па 17 рублёў за адзінку. Без кошту пасудзіны. Паспрабаваў Ігар Уладзіленавіч гэтага цёмна-карычневага з ружаватым адценнем напітку — і заплюшчыў вочы: у асадак можна выпасці ад яго. 23 градусы моцы мае. І на смак вельмі прыемны. І тут жа логіка бізнесмена фантазіі смелыя ў яго галаве круціць пачала.

Па-першае, мужыкі, што страшэнна доўгі час млеюць ад нястачы спіртнога, нібы сланы задаволеныя будуць. А за гэта, прабачце, плаціць трэба: рынак, браточкі мае, рынак. Па-другое, сам Бог шанц такі «Бесце» паслаў. Упусціць яго — значыць застацца ні з чым. Такім макарам, узгодненую з прадпрыемствам адпускную цану ў 17 рублёў плюс 8 працэнтаў гранічнай аптовай надбаўкі да яе, прадугледжанай Часовым палажэннем аб парадку прымянення свабодных цэн і тарыфаў на тавары народнага спажывання і паслугі, — побаку. Прэч! У паветры пахне верагоднасцю выйгрышу. Трэба рабіць грошы. Дабавіць 8 працэнтаў — і кошт бутэлькі будзе ўсяго 18 рублёў 36 капеек? Мізэр. Аўчынка вырабу не вартая. «Навару» будзе з камарыны нос. А што, калі запатрабаваць за бутэльку па 26 рублёў? Ідэя простая, а эфект ад яе ажыццяўлення будзе куды лепшы. Наперад!

Праз дзень знайшоўся партнёр, які пажадаў закупіць усю партыю кактэйлю за выключэннем 210 бутэлек, што пакінула «Беста» для сваіх патрэб. Гэта быў спрытны дырэктар фонду сацыяльнай абароны студэнтаў Гомельскай вобласці Сяргей Сямак. З уласцівым яму камсамольска-камерцыйным запалам ён умомант змікіціў: вось ён, сапраўдны бізнес! І хаця фонд згодна з яго статутам не меў права гандляваць спіртным, яго дырэктар справу паставіў на шырокую нагу. Парушэнні пайшлі цугам. Сямак адпіхнуў убок патрабаванні ўпамянутага вышэй Часовага палажэння. Не стаў патрабаваць ад «Бесты» таварна-плацёжных дакументаў яе і прадпрыемства-вытворцы кактэйлю, каб фарміраваць цану ўсё з той жа 8-працэнтнай аптовай надбаўкай. Чаго добрага спытаеш пра іх, а табе дулю з макам паднясуць, бо ахвотнікаў мець «навар» і без яго знойдзецца цэлая плойма. Толькі свісні. А бедны мужык і без таго заціснуты свабоднымі цэнамі, сцерпіць і яшчэ адно іх павышэнне.

Таму Сямак закруціў новую цану за бутэльку «Вечірніго Харківа» — па 28 рублёў. І са скорасцю святла знайшоў кліентаў, якія забралі ў яго 15.720 бутэлек. Пералічым іх. Генеральны дырэктар аграпрамысловай фірмы «Гармонія» карпарацыі «Экарамбурс» Добрушскага раёна Леанід Каратксвіч. Намеснік дырэктара Светлагорскага аб'яднання прадпрыемстваў грамадскага харчавання Ніна Хвашчынская. Дырэктар Добрушскага камбіната грамадскага харчавання Аляксандр Навічэнка. Старшыня Рагачоўскага спажывецкага таварыства Уладзімір Госткін. А таксама намеснік дырэктара Добрушскай гандлёвай базы Ніна Лебядко, якая стала кліентам «Гармоніі», што выступіла ўжо ў якасці трэцяга пасрэдніка ў продажы залаціста-ружовага кактэйлю.

Разважанні кліентаў былі даволі простыя: а мы што, рыжыя? Што, не можам асабістую выгаду мець, калі яна ў рукі сама ідзе? Парушэнні продажу? Такой бяды. І — няхай жывуць новыя цэны! Ад 35 рублёў і вышэй у магазінах, да 77 — у рэстаранах і кафэ, дзе кактэйль пусцілі на разліў.

Народ гуляў, народ весяліўся. «Вечірній Харків» суверэннай суседкі Украіны на гадзіну-дзве выводзіў яго са стрэсу, выкліканага нашым узрушаным жыццём. А ў мужыкоў нават і думкі не ўзнікала, што іх у чарговы раз абдурылі. Перабралі 160.841 рубель. І вытраслі б з яго і без таго пустой кішэні яшчэ болей, калі б не работнікі Упраўлення дзяржаўнай інспекцыі па гандлю і абароне правоў спажыўцоў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь у Гомельскай вобласці. Якія і выявілі гэтыя спрытныя «ноу-хау» і «ультра-сі» новаспечаных прадпрымальнікаў. Над бізнесменамі навіслі шэрыя хмары расплаты. Ім давядзецца развітацца з атрыманым «наварам», пералічыўшы яго ў бюджэт рэспублікі. А пакупнікі кактэйлю зноў застануцца пры сваіх інтарэсах: грошы ім не вернуць.

Уладзімір ГРЫГОР'ЕЎ.

НАВЕЙШАЯ ГІСТОРЫЯ. УСПАМІНЫ І РОЗДУМ

Міхаіл ЗІМЯНІН:

«НАМ ТРЭБА БЫЛО ВУЧЫЦЦА Ў АНГЛІЧАН: ВОЙНЫ Ў АФГАНІСТАНЕ ЯНЫ ПРАЙГРАЛІ ДВОЙЧЫ»

(Працяг. Пачатак у №№ 150—155, 157).

— Міхаіл Васільевіч, час ужо закрануць і дыпламатычную частку вашага жыцця. Можа, дзеля інтарэсу пачнём з вострага: як вы адрэагавалі на шумнае зняцце Молатава з пасады міністра замежных спраў?

—Калі мяне папрасілі выступіць на маскоўскім партыйным актыве, «прысвечаным» Молатаву, я выступіў з асуджэннем яго памылак, але не пайшоў паласкаць брудную бялізну, у якасці, так сказаць, шпіёна ад ЦК ці нейкага там ідэйнага праціўніка. І гэта вельмі не спадабалася. Фурцава, напрыклад, безапеляцыйна заявіла: «Таварыш Зімянін мог сказаць больш!».

— Выступіў, на яе думку, недастаткова прынцыпова?

— Вось-вось! А таварыш Зімянін, скажу я вам, выступіў таму, што на памятным пленуме ЦК, які абмяркоўваў Берыя, Молатаў у сваёй прамове прама сказаў: «Тут успаміналі так званую «беларускую справу», успаміналі ў яе кантэксце Зімяніна, таму я павінен заявіць — ён паводзіў сябе на пленуме ў Мінску дастойна і добра працуе цяпер у МЗС». Пытанне, такім чынам, было вычарпана.

Ну, а я што ж, павінен быў пасля падзення Молатава плаціць яму паскудствам? Так, ён — грубы, жорсткі, аўтакрат самы сапраўдны, рукі ў крыві, сталінскі саратнік... Але ж і іншыя былі дакладна такія ж, уключаючы, каб яго чорт узяў, самога Хрушчова!

— Але, як я зразумеў, вам невыпадкова давялося пакінуць МЗС?

— Так, мяне накіравалі ў В'етнам. Сітуацыя ў краіне была вельмі вострая. Кітайцы дапамагалі там праводзіць па сутнасці партыйную чыстку, а па афіцыяльнаму пратаколу — партыйнае ўпарадкаванне. Паралельна яны патраніравалі «аграрную рэформу». У выніку паперасадзілі масу людзей, асабліва камуністаў, па турмах і лагерах, а колькі лёсаў скалечылі мімаходзь? Такім чынам, на маю долю выпала задача аб'ектыўна ацаніць працэс, што адбываецца ў ДРВ, спрагназіраваць, чым ён павернецца. Забягаючы наперад, скажу — справа немінуча ішла да паўстання. Дарэчы, яно практычна пачалося, але было папярэджана разумнымі контрдзеяннямі.

— Міхаіл Васільевіч, большасць нашых чытачоў занадта мала ведаюць пра сутнасць і важнасць дыпламатычнай работы, дрэнна ўяўляюць яе спецыфіку. Давайце, па магчымасці, дэталізуем памянёную вамі сітуацыю. Тым больш, у адносінах да В'етнама ў савецкіх людзей склаўся трывалы стэрэатып: ваявалі і ўсё тут, а цяпер вось працаваць зусім развучыліся...

— Я далажыў абстаноўку ўжо праз тры месяцы пасля прыезду ў ДРВ. Хрушчоў проста ашалеў ад такіх ацэнак і прагнозаў: «Ды што ён піша, гэты хлапчук!». І адразу ж выкарыстаў знаходжанне ў Індыі Мікаяна, перанацэліўшы таго на В'етнам — тэрмінова накіраваў у Дэлі шыфроўку з маёй разгромнай характарыстыкай і патрабаваннем разабрацца ва ўсім на месцы. Аператыўна пайшоў запыт гасцявога візіту, тут жа —«дабро» і вось, калі ласка, разбіраемся ў сітуацыі разам.

Мікаян прыняў маю пазіцыю. Так, была лаянка, але я ўсё ж даказаў, што краіне пагражае небяспека, што Хо Шы Мін заблакіраваны авантурыстамі з камітэта па аграрнай рэформе і ўпарадкаванню партыі.

— А ці давялося вам кантактаваць, дыскуціраваць з кітайцамі, калі в'етнамскія справы накіроўваліся «рукой Пекіна»?

— Паралельна з Мікаянам з Кітая па просьбе Хо Шы Міна прыляцеў Чын Ю, адзін з лідэраў КНР таго часу, галоўны эканаміст кітайскіх камуністаў. Мы разам прыйшлі да высновы: брыгады па аграрнай рэформе з КНР трэба адклікаць, аграрную рэформу — прыпыніць, спыніць перагібы. Што датычыць партыі, дык адмянілі ўсе рашэнні аб рэпрэсіях, якія закранулі практычна кожнага дугога камуніста, усіх зняволеных выпусцілі.

Тагачаснага генеральнага сакратара партыі (не блытайце: Хо Шы Мін быў яе старшынёй) вызвалілі з яго пасады і адначасова — з камітэта па рэформе. Да ўлады прыйшоў сакратар, які працаваў на Поўдні — Ле Зуан. Я быў глыбока ўзрушаны, калі праз доўгія гады ў дні майго 70-годдзя быў узнагароджаны залатым ордэнам Хо Шы Міна, вышэйшай узнагародай ДРВ.

— Чаму ж вы так хутка пакінулі В'етнам?

— Захварэў. Пачаў імкліва траціць вагу, і Грамыка па сігналу ўрача пасольства адазваў мяне ў МЗС на Далёкаўсходні аддзел — гэта Кітай, Японія, Манголія, Карэя плюс В'етнам, Камбоджа, Лаос.

Дзеля справядлівасці павінен сказаць, што пасля в'етнамскай гісторыі, аб'ектыўна выкладзенай Мікаянам, Хрушчоў рэзка, на 180 градусаў змяніў свае адносіны да мяне. Ён быў здзіўлены тым, што ўдалося прадухіліць найгоршае развіццё падзей. І па яго ініцыятыве мяне накіравалі ў Чэхаславакію, дзе я прабыў пяць гадоў.

— Гэта значыць, да падзей 68-га года пасля вашага ад'езду ў Маскву заставалася яшчэ некалькі гадоў? У такім разе, ці маглі вы тады прадказаць, як у Ханоі, чым усё можа павярнуцца ў Празе?

— Я прадбачыў нарастанне напружання ад незадаволенасці курсам, які праводзіўся кіраўніцтвам таго часу. Новатны быў, на жаль, не лепшым прэзідэнтам гэтай краіны. Сітуацыя таксама пагаршалася памылкамі тых, хто выступаў супраць Новатнага, за лібералізацыю абстаноўкі ў краіне, што ішла ў напрамку ўзмацнення буржуазна-нацыяналістычных і антысавецкіх настрояў. Але пры мне знешне ўсё было добра, за выключэннем нейкіх цяжкасцей паміж чэхамі і славакамі, Новатным і Дубчакам. Да пары да часу мне ўдавалася згладжваць такое напружанне, але калі я здаваў кіраўніцтва пасольствам Чырвоненку, дык папярэдзіў: абстаноўка абвастраецца, глядзі пільным вокам!

На жаль, сітуацыя развівалася ў напрамку ўсё больш непапраўным і грозным. Умяшанне Амерыкі і асабліва Англіі, Германіі, праізраільскай групоўкі пагражала вырваць Чэхаславакію з сацыялістычнай садружнасці.

— Але ці ж гэтага было дастаткова для такога радыкальнага кроку, як увод савецкіх войск? Ці разумна спадзявацца, што Маскве ўдасца ўтрымаць Прагу з Браціславай сілай?

— Увядзенне туды арміі я лічу памылкай, не трэба было гэта рабіць.

— Міхаіл Васільевіч, такое рашэнне, відаць, прымалася не на адной нарадзе?

— Раіліся шмат, доўга. Задоўга да жнівеньскіх падзей, напрыклад, я лятаў туды вывучаць абстаноўку на месцы. Папярэджваў Дубчака: «Куды вы ідзяце? Глядзіце, падзеі могуць стаць непапраўнымі, незваротнымі». «Ну вы што, Міхаіл Васільевіч, пра які разрыў вы гаворыце!..»

Як бы там ні было, наша ўмяшанне, увод савецкіх войск — буйная, прынцыповая памылка. Але яе нельга разглядаць толькі вось так ізалявана, па-за кантэкстам развіцця адносін у сістэме Варшаўскага Дагавора, у сацыялістычным лагеры. Чэхаславакія з усходу на захад, як гавораць чыгуначнікі — у напрамку галоўнага ходу, цягнецца амаль на тысячу кіламетраў, а з поўначы на поўдзень — у пяць разоў карацей. З аднаго боку ЧССР абгінае Польшчу і Усходнюю Германію, падыходзячы да Заходняй, з другога — Венгрыю, далёка ў тыл... Пераход гэтай краіны на антысавецкія пазіцыі, на пазіцыі нейтралітэту, які абвяшчаўся групай, што змагалася за «сацыялізм з чалавечым тварам», азначаў выключэнне стратэгічнага плацдарма, які адразу разрываў сацыялістычную садружнасць з імгненным пранікненнем магчымага праціўніка амаль на тысячу кіламетраў да граніцы СССР.

Такая прамая стратэгічная пагроза на фоне ваеннага процістаяння таго часу і стала рашаючым фактарам у прыняцці ваеннага рашэння,ператварыла Чэхаславакію ў ахвяру. Ну, а палітычныя матывы, нягледзячы на ўсю іх сур'ёзнасць, важнасць, былі другаснымі.

У апраўданне таго, што рабіла наша армія і нашы людзі, я абавязкова павінен сказаць наступнае: маршал Агаркаў, камандзіры ўводзімых у ЧССР злучэнняў, Кірыла Трафімавіч Мазураў, які быў там галоўным прадстаўніком Палітбюро пад імем генерала Трафімава, правялі аперацыю на працягу сутак без адзінай ахвяры.

— Але існуюць успаміны тых жа чэхаславакаў — напрыклад, у часопісе «Иностранная литература», што рускія танкі жывымі душылі жанчын, дзяцей, аўтаматчыкі стралялі ў бяззбройных... Гэта — хлусня?

— Такое мог напісаць толькі адпеты нягоднік ці подлы правакатар. Не! Ніводнага чалавека савецкія салдаты не забілі! Ніводнай жанчыны, ніводнага дзіцяці не задушылі!

— А што вы думаеце пра армію ЧССР?

— Трэба аддаць ёй належнае: яна праявіла вытрымку і не адкрывала страляніны, не агаляла ствалы гармат, не выводзіла танкі на скрыжаванні — яна выстаяла, сцяўшы зубы, наша ўварванне, не зрабіўшы ні аднаго выстралу. Арудавалі, крычалі, шуравалі ў асноўным хлопчыкі ў скураных куртках, што насіліся на матацыклах па ўсёй краіне. Хоць, канешне, былі і тыя, хто іх падтрымліваў. Галоўным чынам — прадстаўнікі буржуазіі. Вельмі шматлікай: паўмільёна з усяго 14-мільённага насельніцтва. Гэта былі, улічыце, найбольш адукаваныя, уплывовыя і непрымірымыя да СССР, савецкага ладу людзі.

— У любым выпадку хіба гэта апраўдвае нашы дзеянні?

— Не. Але, каб не было хлусні, трэба праўдзіва нарысаваць усю карціну, інакш не зразумець: не ўсё так проста і адназначна, як здаецца з часам.

— Міхаіл Васільевіч, для пацвярджэння сказанага давайце ўспомнім і ўрокі афганскай авантуры...

— Калі я слухаю цяпер выступленні лідэраў маджахедаў, ды і некаторых нашых, што сцвярджаюць, быццам Савецкая Армія пацярпела паражэнне, дык задумваюся вось аб чым.

Гэта фальсіфікацыя: 40-я армія не прайграла ў ДРА ніводнай бітвы. З пункту погляду ваеннага майстэрства яна паводзіла сябе самым прыстойным чынам. Іншая справа — ракавой памылкай стаў зноў жа яе ўвод туды! Памылка грубая, нецярпімая.

Ініцыятарамі яе сталі тыя людзі, якія трымалі на сувязі Нацыянальна-дэмакратычную партыю Афганістана і падманвалі наша кіраўніцтва: мы, маўляў, можам адыграць вялікую рэвалюцыянізуючую ролю, мы ўзмацнім наш паўднёва-ўсходні фланг за кошт далучэння новай краіны, мы наблізімся да Індыі — матываў дастаткова. Хоць усё гэта было хлуснёй і не апраўдвала сябе. А самы элементарны ўрок нам трэба было атрымаць з таго, што англічане ў свой час правялі там дзве вайны і абедзве прайгралі...

Аляксандр УЛІЦЁНАК.

(Заканчэнне будзе).

ВЫ ПРАСІЛІ РАСКАЗАЦЬ

Чарнаморскі Вавілон

Крым, за які цяпер упарта спрачаюцца два ўсходнеславянскія народы, ніколі не быў монаэтнічным. Праз гэты паўвостраў, паводле падлікаў нашага аўтара, супрацоўніка АН Беларусі, філолага і этнографа Фёдара Клімчука, прайшло 55 розных народаў ці іх прадстаўнікоў, якія пакідалі пасля сябе гарады і вёскі, культурныя здабыткі, архітэктурныя помнікі. Зразумела, уклад розных народаў у Крым, у яго этнакультурную аўру быў розным, таму Ф. Клімчук, аўтар яшчэ неапублікаванай працы «Народы Крыма», падзяляе іх на тры групы: асноўныя народы, значныя народы і іншыя. Беларусаў ён адносіць да другой групы, падкрэсліваючы, што яны таксама зрабілі свой уклад у аблічча Крыма. Не маючы магчымасці цалкам прадставіць цікавую работу Ф. Клімчука, мы прапаноўваем яе ва ўрыўках, а дзе што ў пераказах.

Да асноўных народаў Крыма, якія тут жылі або жывуць, цяпер адносяцца **таўры, кімерыйцы, скіфы, грэкі, татары, рускія і ўкраінцы.** Першыя тры цяпер не існуюць, яны зніклі як этнасы, бо ўжо даўным-даўно згубілі свае мовы і іншыя этнічныя прыкметы. Прыняўшы мову і культуру іншых народаў, яны ўліліся ў іх састаў. Іх адданыя нашчадкі жывуць і цяпер як прадстаўнікі сучасных народаў.

ТАЎРЫ — старажытны народ, які сфарміраваўся ў канцы II тысячагоддзя да н. э. Іх пасяленні сустракаліся па ўсёй тэрыторыі паўвострава. На думку даследчыкаў, іх мова належала да індыйскай групы. У VI стагоддзі да н. э. таўры былі незалежнымі, мелі сваіх цароў.

На працягу стагоддзяў яны зазналі ўплыў грэкаў, скіфаў, рымлян, готаў. Нашчадкі таўраў у паўднёва-заходняй частцы Крыма каля VI ст. стварылі княства Доры, якое ў XIV—XV стагоддзях завецца Феадора. Насельніцтва княства складала каля 150—180 тысяч чалавек. Княства мела свае марскія порты, падтрымлівала дыпламатычныя сувязі з Малдавіяй, Маскоўскай Руссю... Ад часоў княства Феадора захаваліся славутыя помнікі архітэктуры — так званыя «пячорныя гарады». Сваёй пісьменнасці таўры не мелі, карысталіся грэчаскай, пасля прыняцця хрысціянства мову грэкаў яны выкарыстоўвалі і ў набажэнстве. Нашчадкі таўраў зліліся пераважна з грэкамі, часткова з татарамі, славянамі і інш.

ГРЭКІ з'явіліся ў Крыме ў VI ст. да н. э. Усім вядомы іх гарады-дзяржавы Панцікапей, Феадосія, Херсанес; каля 480 года да н. э. склалася Баспорскае царства... Потым значнай часткай Крыма валодала Візантыйская імперыя, у якой, як вядома, дамінавалі грэкі і іх мова. Для часткі Крыма грэчаская эпоха працягвалася з VI ст. да н. э. на канец XV стагоддзя больш за 2000 гадоў. У 1897 годзе на паўвостраве жыло звыш 17 тысяч грэкаў. 24 чэрвеня 1944 г. грэкаў высялялі другі раз. Дэпартацыя ў Сярэднюю Азію закранула тады 14,3 тысячы крымскіх прадстаўнікоў гэтага народа.

ТАТАРЫ — цюркскі народ, які сфарміраваўся як за кошт шматразовых міграцыйных хваляў з цэнтральнай і Сярэдняй Азіі, так і ў выніку распаўсюджвання цюркскай мовы сярод мясцовага (пераважна іранамоўнага) насельніцтва. У стэпавым Крыме першыя цюркі з'явіліся ў канцы IV ст. да н. э. Гэта былі **гуны**. За імі пайшлі **булгары, авары, печанягі, хазары, полаўцы.** У 1239 годзе Крым (акрамя горнай часткі і паўднёвага берага) заваяваны мангольскімі войскамі хана Батыя.

МАНГОЛАЎ у Крыме пасялілася нямнога, і яны зліліся з мясцовымі цюркамі. Крымскататарская народнасць сфарміравалася ў эпоху Залатой Арды і пачатковы перыяд існавання Крымскага ханства. Да канца XVI стагоддзя яна склала палову ўсяго насельніцтва паўвострава, у сярэдзіне XVIII ст. — каля дзвюх трацей, а пасля высялення хрысціян у 1778 годзе татары складалі абсалютную большасць. Напярэдадні заваявання Крыма Расіяй паўвостраў пакінула каля паловы татар, якія эмігрыравалі пераважна ў Турцыю. У 1860—1862 гады адбылася другая хваля эміграцыі крымскіх татар у Турцыю. З 1859 па 1939 гады доля татар у агульным насельніцтве Крыма ўпала з 72,9 да 19,4 працэнта. У 1944 годзе крымскія татары былі выселены з паўвострава. Разам з імі былі дэпарціраваны армяне, балгары, грэкі, немцы, цыгане.

Рускія і ўкраінцы — іх гісторыю ў Крыме і ўклад у яго культуру цяжка падзяліць. Славянскія пранікненні ў Крым сягаюць у глыбокую даўніну.

Горад Корчаў (Керч, былы Панцікапей) да канца XII стагоддзя ўваходзіў у састаў усходнеславянскага Тмутараканскага княства. Пры князях Святаславе і Уладзіміру частка Крыма ўваходзіла ў Кіеўскую дзяржаву. У канцы 80-х гадоў X ст. Уладзімір узяў Корсунь (Херсанес), заключыў там выгадна для Русі дагавор з Візантыяй. Тут ён прыняў хрышчэнне. У адной са штучных пячор Марыямпаля (ля Бахчысарая) знойдзены высечаны на скале трызубы герб Рурыкавічаў, які даследчыкі разглядаюць як магчымае пацвярджэнне падпарадкаванасці гэтага рэгіёна кіеўскім князям. Шмат бежанцаў з Русі жыло ў гарадах паўднёвага Крыма пад час татара-мангольскага нашэсця. У XIV—XV стагоддзях існавалі цесныя сувязі крымскага княства Феадора з Маскоўскай Руссю.

З 1783 года Крым уваходзіць у састаў Расіі. З гэтага часу пачынаецца засваенне яго славянамі. У 1989 годзе рускія і ўкраінцы складалі адпаведна 67,1 і 25,8 працэнта ўсяго насельніцтва паўвострава.

Выхадцы з сучаснай Беларусі, славяне і балты, спадарычна з'яўляліся ў Крыме з глыбокай даўніны. У 1365 годзе вялікі князь Альгерд зрабіў ваенны паход на Крым. Як вядома, асноўнымі этнічнымі кампанентамі яго войска былі літоўцы і беларусы. У XIV ст. значная частка Крыма нейкі час уваходзіла ў Вялікае княства Літоўскае. Пасля Грунвальдскай бітвы пераможны паход на Крым зрабіў і Вітаўт. У эпоху крымскага ханства беларусы разам з украінцамі і рускімі траплялі сюды ў няволю. У XIX — першай палове XX стагоддзя колькасць беларусаў у Крыме невялікая: у 1897 г. — 2.058 чалавек, у 1926-м — 3.842. Сітуацыя прыкметна мяняецца ў другой палове гэтага стагоддзя: у 1959 г. — 21.672 чалавекі, у 1970-м—39.739, у 1989 г. — 50.054 чалавекі. У 60—80 гадах беларусы былі ў Крыме трэцім па колькасці народам. З 1990 года існуе Крымскае таварыства беларусаў імя Максіма Багдановіча.

Да народаў, якія пакінулі ў Крыме значны след, адносяцца яшчэ **армяне, італьянцы, яўрэі і крымчакі, немцы, караімы, туркі, нагайцы...** Іх уклад у культуру і гісторыю Крыма досыць важкі.

Былі яшчэ дзесяткі народаў, якія жылі і жывуць у Крыме, якія пакінулі багатую культурную спадчыну: архітэктуру, скульптуру, жывапіс, літаратуру, геаграфічныя назвы, спосабы гаспадарання... Культура Крыма — гэта здабытак не толькі таго насельніцтва, што жыве і будзе жыць на паўвостраве, яна належыць усім народам, якія пакінулі свой след у Таўрыдзе, усяму чалавецтву.

Фёдар КЛІМЧУК.

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту У. СЫЧОВА.

ДРУГІ КВАРТАЛЬНЫ КОНКУРС РАШЭННЯЎ

Заданне №3

М. Плотнікаў (Брэст)

Белыя: Крe3, Фd1, Сh5, Кg3 (4).
Чорныя: Крc3 (1).
Мат за 3 хады.

Заданне № 4

В. Гебельт (Ліда)

Белыя: Крg5, Лe3, Лh4, Сd7, Кf6, пп: a3, a5, c5, d4, d5, f2, h3 (12).

Чорныя: Крc4, пп: a4, b6, f3, f7 (5).

Мат за 3 хады.

Паўтараем першыя заданні (двухходоўкі) для тых, хто яшчэ не ўключыўся ў спаборніцтва:

№ 1. Белыя: Крa1, Фd3, Лc2, Сe8, Сh8, Кc5, Кc8, п. d4(8).

Чорныя: Крd5, Лb7, Лg6, Сh3, Кd1, Кf8, пп: a4, b5, e3, e6, f5 (11).

№ 2. Белыя: Крh3, Фe2, Лd1, Лf8, Сa2, Сg5, Кb5, Кd4, пп: c5, f4, h5 (11).

Чорныя: Крe4, Фc1, Лf6, Лh6, Сd8, Кe3, п. f5 (7).

Адказы дасылайце на адрас: 220041, г. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда», з паметкай «Шахматы».

ПРЫГОЖАЯ ПАРТЫЯ

У кастрычніку 1859 года ў парыжскім тэатры «Гранд-апера» на спектаклі «Севільскі цырульнік» знаходзіўся вядомы амерыканскі шахматыст Поль Морфі, які атрымаў шмат перамог у матчах з мацнейшымі шахматыстамі свету. Асабліва трэба адзначыць перамогу з вялікім лікам у неафіцыяльнага чэмпіёна свету А. Андэрсэна.

А ў ложы тэатра сядзелі славутыя французскія арыстакраты герцаг Брауншвейгскі і граф Ізуар—аматары шахмат і нядрэнныя ігракі. Яны запрасілі да сябе Морфі згуляць у шахматы.

Пазнаёмцеся з гэтым бессмяротным творам. Белымі гуляў Поль Морфі.

1. e4 e5 2. Кf3 d6 3. d4 Сg4 4. de С:f3 5. Ф:f3 de6. Сc4 Кf6 7. Фb3 Фe7 8. Кc3! c6 9. Сg5 b5 10. К:b5 cb 11. С:b5+ Кb d7 12. 0-0-0 Лd8 13. Л:d7! Л:d7 14. Лd1 Фe6 15. С:d7+К:d7 16. Фb8+! К:b8 17. Лd8×.

Калі б не гэта партыя, ніхто б у свеце не ведаў, хто такі граф Ізуар. Цяпер яго прозвішча вядомае мільёнам аматараў шахмат.

АКНО Ў ПРЫРОДУ

Гэта што за чараўнік?..

Бадай, ніводны мастак не здолее намаляваць карункі больш прыгожыя за тыя, што існуюць у прыродзе. Перапляценні нітачак павуціння, расфарбоўка птушынага пер'я, канструкцыя пчаліных сотаў неаднойчы станавіліся ўзорам для творчасці дызайнераў і канструктараў.

Давайце разам палюбуемся на хітрасплященні павуціння, якое ахоўвае маленькую — усяго чатыры міліметры — лічынку. Толькі звышпавелічэнне дазваляе ўбачыць трываласць і канструктыўную рацыянальнасць гэтага сховішча.

А чым горш карункі на крылах у мініяцюрнага матылька, які сеў адпачыць на аконную шыбу і набыў у сонечных промнях дзіўную празрыстасць.

Прырода — непераўзыдзены мастак, назірайце і любуйцеся яе творамі.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

НАДВОР'Е

11 жніўня

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца гарачае надвор'е, па захаду пройдуць кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Віцебску, Брэсце, Гродна — 30—32, Мінску — каля 34, у Магілёве і Гомелі — 34—36 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак спёка аслабее. Максімальная тэмпература паветра — 22—27 градусаў цяпла. 12 жніўня па паўднёваму ўсходу рэспублікі пройдуць дажджы, магчымы навальніцы.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

РАДЫЁ

12 жніўня

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 19.45, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». 8.15 — «Дзелавы веснік: эканоміка і палітыка». 9.15 — Я. Пархута. Навелы. 9.45 — Прэм'ера песні» (паўтор). 10.15 — для дзяцей. М. Вышынскі. «Зорная дзяўчынка». Апавяданне. 11.20 — «Студыя «Ява». 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — «Старонкі класічнай музыкі». 15.15 — «Рок-хваля». 16.05 — В. Хомчанка. «Жаніх і нявеста». Інсцэніраванае апавяданне. 17.00 — «Цудоўныя галасы беларускай зямлі». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — «Дзень нашага жыцця». 20.05 — вячэрняя казка. 20.25 — літаратурна-асветніцкі канал «Мост». 23.10 — «Фан-клуб». 0.00 — «Начны канал».

ТЭЛЕБАЧАННЕ

11 жніўня

Беларускае тэлебачанне

9.15. «Ідэальнае злачынства». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. «Надзвычайныя прыгоды Дзяніса Караблёва». 2-я серыя.
17.35. «Новая грань». Фільм-канцэрт.
18.00. Дак. фільмы: «Званы памяці», «Дакрананне».
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. Фільм-канцэрт.
20.15. «Зямлі маёй паданні...» Інсцэніроўка паводле беларускага фальклору.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Відэасалон. Маст. фільм «Бланш і Мары» (Францыя).
22.45. НІКа.
23.00. Футбол-92. Вынікі тура.

I канал. Астанкіна

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Знаходлівае жабяня». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.05. «Сіняя птушка». Мультфільм.
9.55. Маст. фільм «Жаданне спяваць» (Італія). 1-я серыя.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Зоркі рускага балета». Фільм 3-ці.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Гэта было, было...
14.45. «Мае людзі». Маст. фільм. 2-я серыя.
15.55. «Прыгоды Электроніка». 2-я серыя «Тайна 6-га «Б».
17.00. Навіны.
17.25. Студыя «Палітыка» паказвае: «Трэцяе саслоўе».
17.55. Музычная песенная праграма «Крэшчэнда».
18.15. «Багатыя таксама плачуць».
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Жаданне спяваць» (Італія). 1-я серыя.
21.45. «Чорная скрыня».
22.25. Клуб «Жывая вада». У перапынку (23.00) — Навіны.
23.45. «Мае людзі». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Без рэтушы.
8.45. «Запрашэнне да свята». Адкрыццё Рэспубліканскага цэнтра рускага фальклору.
9.05. Дакументальная панарама.
10.05. Вольны час. «Калекцыянер».
10.20. Тэма з варыяцыямі. «Гары, гары ясна».
11.05. «Саўдзельнікі». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Мульці-пульці.
16.00. Студыя «Рост». «Тон-лабірынт».
16.30. Там-там навіны
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Аповесць у літаграфіях Віктара Вільнера.
17.30. Магікане. Міхаіл Барышнікаў.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. «Егіпецкія ночы» на Фантанцы». Імправізацыі Сяргея Слонімскага.
18.45. «У святліцы маёй светла».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Урокі жніўня. З цыкла «На палітычным алімпе».
20.15. Крымінальныя весткі.
20.30. Данііл Хармс «Лаві момант».
21.00. Акно ў Расію.
22.00. Весткі.
22.20. Музычны экзамен № 2.

12 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Любачка». Маст. фільм.
10.00. «Вобраз». Літаратурны тэлечасопіс.
16.30. Навіны.
16.35. Кожны дзень свята. Дзіцячая музычная школа № 9 г. Мінска.
17.30. «Квартэт ква-ква». «Чароўная рыдлёўка». «Мама для маманцяняці». Мультфільмы.
18.00. Дак. фільмы «Элегія». «Няхай будзе!».
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. «Адвечнае вандраванне». Драматург, рэжысёр, акцёр Уладзіслаў Галубок.
19.55. Каралеўскае паляванне. Шоу-казіно.
20.45. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Другарадныя ролі». Маст. фільм (Куба).
23.20. НІКа.

I канал. Астанкіна

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Нехачуха». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. «Мішка шукае сябра». Мультфільм.
9.55. Маст. фільм «Жаданне спяваць». 2-я серыя.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
13.10. Тэлемікст.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Сёння і тады.
14.50. «Бенoні і Роза». Маст. фільм (Нарвегія). 1-я серыя.
15.55. «Прыгоды Электроніка». 3-я серыя «Хлопчык з сабакам».
17.00. Навіны.
17.20. Студыя «Палітыка» паказвае: «Напамінанне пра будучыню».
17.40. Кніжны двор.
18.20. «Багатыя таксама плачуць».
19.05. Г. Бурбуліс інтэрв'юіруе Г. Бурбуліса з дапамогай У. Познера.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Жаданне спяваць». 2-я серыя.
21.45. «Гонар маю... Разведка». Перадача 1-я.
22.15. «Фермата».
22.40. «Зямны круг». Паэзія С. Маркава.
23.00. Навіны.
23.25. Дзевятка.
23.55. «Бенoні і Роза». Маст. фільм. 1-я серыя.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Акно ў Расію.
8.50. Рэтра. Л. Міраў і М. Навіцкі.
9.30. «Музычны экзамен № 1».
11.10. «Незвычайная выстаўка». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Казырная дама.
15.30. «Дзіцячыя мары». (Францыя). 14-я серыя.
16.00. Хрысціянская праграма «Зберагчы сябе».
16.30. Там-там навіны.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Далёкі Усход.
17.45. М-трэст.
18.00. Праграма «Сённяшні дзень».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. «ЗША — СССР: вялікая гульня» (Францыя — Іспанія). Фільм 2-гі. «Вялікі альянс».
21.25. «Арбат, 35». Артыст Анатоль Кацынскі.
22.00. Весткі.
22.20. Цішыня № 9.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах —32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 158.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12